

Adventistička crkva i Trojstvo – istorija je svedok

Slavoljub Vulićević jvulicevic@gmail.com

Januar 2014.

Sadržaj:

Adventistička crkva i Trojstvo – istorija je svedok.....	1
Uvod – Shvatanje Trojstva do 1888. godine	2
Kako su neadventisti podstakli adventiste na proučavanje istine o Trojstvu - slučaj Dadli Marvin Kanrajta (Dudley Marvin Canright)	5
1888. godina i jasnija shvatanja u vezi Trojstva	14
A. T. Džons (A. T. Jones) i E. J. Vagoner (E. J. Waggoner).....	17
V. V. Preskot (W. W. Prescott)	18
H. C. Lejsi (H. C. Lacey).....	20
A. G. Daniels (A. G. Daniells)	23
M. L. Andreasen	24
F. M. Vilkok (F.M. Wilcox).....	25
Suprotna mišljenja.....	27
Biblijska konferencija iz 1919. godine	29
Dr. J. H. Kelog (J. H. Kellogg) i panteizam.....	30
Članci i knjige sa kraja 19. i početka 20. veka i nauka o Trojstvu	36
Biblijska doktrina o Trojstvu – Dr. Samuel Spear, 1892. godina	36
Čežnja vekova - Elena Vajt, 1898. godina	37
Služba Svetoga Duha – G. B. Tomson (G. B. Thompson), 1914. godina.....	41
Dodatna lista članaka iz adventističkih časopisa	42
Zaključak – činjenice su jače od prigovora.....	46

Uvod – Shvatanje Trojstva do 1888. godine

Rani adventisti su bili ljudi koji su došli iz raznih crkava, i sa sobom “doneli” razna verovanja svojstvena crkvama odakle su došli. Jedina istina koja ih je ujedinjavala bila je verovanje da Isus dolazi skoro i čvrsta vera da ako se drže Biblije, Bog će im otkriti razloge razočarenja iz 1844. godine. Zahvaljujući toj veri i nadi i čvrstom principu oslanjanja na Bibliju, razvila se Adventistička crkva u onome što ona jeste danas, kao svedočanstvo Božjeg vodstva iz vere u veru, iz istine u istinu. Ne samo da im je Bog otkrio razloge razočarenja, nego im je otkrio toliko novih istina o kojima niko nije ni razmišljao 1844. godine ili kratko vreme nakon toga.

Ono što je predstavljalo bitnu karakteristiku ranih adventističkih pionira nije bilo tačno šta su oni verovali kada su se nakon razočarenja okupili kao šaćica zbunjenih i razočaranih Hristovih čekaoca, nego predanost Božjoj reči i predanje svesrdnom istraživanju Biblije uz molitvu. Ništa od onoga što su verovali nije bilo toliko “sveto” da bi ostalo “sveto” ako se Biblijom dokazalo da nije. Sa druge strane, ništa nije bilo tako beznačajno ukoliko se biblijski pokazalo da je značajno. Sledeći taj pravac, mnoga kriva učenja su zamenjena biblijskim učenjima, i kada je došlo vreme za to, jedna po jedna biblijska istina je zasjala sa punom svojom silom.

Ako pogledamo na sam pocetak adventnog pokreta u doba Viliama Milera (William Miller) i mileritskog pokreta, videćemo da je postojala raznolikost po pitanju verovanja u Trojstvo. Na primer, Viliam Miller kao onaj koji dolazi iz baptističke crkve, je verovao u Trojstvo. On je izjavio: **“Verujem u jednog živog i pravog Boga, i da ima tri osobe u Božanstvu. Tri osobe Trojednog Boga su povezane.”** (Sylvester Bliss, Memories of William Miller, Generally Known as Lecturer on the Prophecies and Second Coming of Christ, Boston: Joshua V. Himes, 1853, 77-78)

Sa druge strane, druga vodeća figura u mileritskom pokretu Džoša Hajms (Joshua Himes), je dolazio iz pokreta zvanog "Hrišćanska veza" (“Cristian Connection”) a koji se razvio u SAD-u krajem 18. i početkom 19. veka. Ovaj pokret je bio pod snažnim uticajem unitarnog verovanja koje je odbacivalo Trojstvo smatrajući ga nebiblijskim učenjem. Pa tako je Hajms pisao **“Postoji jedan živi i pravi Bog, Otac svemoćni, koji nema početka, nezavisan je i večan, i taj Bog je duhovna inteligencija, beskonačan um, uvek isti, nikad se ne menja.”** (Joshua V. Himes, “Christian Connection,” in Encyclopedia of Religious Knowledge, ed. J. Newton Brown (Brattleboro, Vermont: Brattleboro Typographic Company, 1838, 368)

Ovakva različita pa čak i dijametralno suprotna verovanja u pogledu Trojstva koja su bila očita u mileritskom pokretu su se preslikala i unutar adventističkog pokreta u svom početku koji je prosledio iz mileritskog pokreta. Na primer, Džejms Vajt i Džozef Bejts, kao i mnogi drugi mileriti koji su se pridružili adventističkoj crkvi, došli su kao i Hajms iz pokreta “Hrišćanska veza”. Sasvim je normalno za očekivati da su i oni imali sličan stav prema Trojstvu kao što je

imao i Hajms. Pa tako, vidimo da je Džejms Vajt 1846. godine govorio o **“nebiblijskom Trojstvu”** (James White, January 24, 1846, The Day Star).

Postoje više knjiga i članaka o ranim adventistima i njihovom stavu prema Trojstvu. Cilj ovog rada nije da osporava bilo koji detalj adventističke istorije po tom pitanju. Nije sporno da su vodeći pioniri kao što smo već videli, Džejms Vajt (James White), Jozef Beits (Joseph Bates), J. N. Lafboro (J. N. Loughborough), Urija Smit (Uria Smith), J. N. Endrus (J. N. Andrews) i drugi imali u početku odbojni stav prema Trojstvu. Ali, oni su uvek davali i razloge zašto su bili protiv. Razlog nije bila sama biblijska istina o Trojstvu nego koncept shvatanja Trojstva protiv koga su se oni borili. Taj koncept shvatanja Trojstva koji su oni imali bio je izraz onoga što su oni podrazumevali kada su govorili o njemu ili kako su oni shvatali koncept Trojstva drugih Hrišćana. Jako je važno zato da pogledamo razloge zašto su oni davali izjave protiv njega. Pogledajmo neke negativne izjave o Trojstvu iz doba ranih osnivača crkve:

“Ovde možemo da pomenemo Trojstvo, koje ukida ličnost Boga i Njegovog Sina Isusa Hrista.” (James White, Review and Herald, Dec 11, 1855, p. 85)

“Doktrina o Trojstvu je bila uspostavljena u Nikeji 325. godine. Ova doktrina uništava ličnost Boga i njegovog Sina Isusa Hrista. Sramotne mere kojima je ona nametnuta crkvi a koje se vide na stranicima crkvene istorije može da učini da svaki vernik ove doktrine pocrveni.” (J. N. Andrews, Review, March 6, 1855)

“Što se tiče Trojstva, ja sam zaključio da je nemoguće za mene da verujem da je Isus Hristos, Očev Sin, isto tako bio Svemoćni Bog, Otac, jedno te isto biće.” (Joseph Bates, Autobiography – Battle Creek, 1868, 205)

“Postoje mnoge primedbe [vezane za Trojstvo] koje bismo mogli izneti, ali zbog ograničenosti prostora sažecemo ih na sledeće tri: 1. Ono je protivno zdravom razumu. 2. Ono je protivno Svetom Pismu. 3. Poreklo mu je pagansko i neverovatno je.” (J. N. Loughborough, Review and Herald, Nov. 5, 1861.)

“Verovanje u doktrinu o trojstvu nije toliko dokaz zle namere koliko opijenost vinom kojim su napojeni svi narodi. Činjenica da je ovo bila jedna od vodećih doktrina, ako ne i najglavnija, na kojoj se rimski biskup uzdigao u papstvu, ne govori previše u njenu korist.” (R. F. Cottrell, Review and Herald, July 6, 1869)

Ako pažljivo pogledamo sve razloge koje su oni dali - zašto odbacuju Trojstvo, onda možemo slobodno da zaključimo da adventistička crkva iako danas prihvata biblijsku nauku o Trojstvu, ne prihvata ono protiv čega su oni pisali. Osim toga, u njihovo vreme, crkva po tom pitanju nije imala neki stav koji je bio zasnovan na zajedničkom proučavanju pitanja Trojstva kao što je to bio slučaj sa drugim osnovnim verovanjima adventističke crkve. Pojedinci su tu i tamo izražavali svoja mišljenja u vezi Trojstva bez da se o tome proučavalo sa molitvom i u jedinstvu. Jednostavno, vreme još nije došlo za to.

Kroz tu ranu istoriju adventističkog pokreta kristaliziraju se glavna pitanja koja će kasnije određivati i stav crkve prema učenju o Trojstvu:

1) Pitanje božanstva i večnosti Hrista; 2) Ličnost i priroda Svetoga Duha.

Kako je shvatanje o Hristovom Božanstvu sve više postajalo jasno, tako su se i shvatanja ljudi sve više približavala verovanju u biblijsko Trojstvo.

U vezi sa tim jasnijim shvatanjem Hristovog božanstva, možemo primetiti promenu kod Džejmsa Vajta, pišući o sličnostima i razlikama između adventista sedmog dana i baptista sedmog dana. On 1876. godine u "Review and Herald" ("Review and Herald") od 12. oktobra, u članku "Dva tela" ("The two Bodies"), kaže da je, što se Trojstva tiče, stav koji adventisti imaju po pitanju božanstva Isusa Hrista, skoro isti kao stav baptista koji veruju u Trojstvo i da se dve denominacije tu ne razilaze. On tu doktrinu svrstava u one koju ni jedna ni druga denominacija ne smatraju testom hrišćanskog karaktera. Štaviše, on baptiste sedmog dana smatra crkvom koja ima isto polje rada kao adventisti sedmog dana. **“Adventistički stav prema Hristovom božanstvu veoma je sličan stavu trinitaraca, tako da tu nema razmimoilaženja... Međutim, ipak preporučujemo da ne bude neslaganja između ove dve grupe. Razlika između nas je takve prirode, da nam je zajedničko široko polje rada sa onima koji se razlikuju od nas po pitanju temelja od kojih zavisi sudbina sveta koji je ogrezao u porocima, da zato adventisti sedmog dana i baptisti sedmoga dana ne mogu da dozvole neslaganje po pitanju doktrina koje ni jedni ni drugi ne smatraju testom Hrišćanskog karaktera. Obe grupe treba da obave poseban posao. Neka Bog blagoslovi obe grupe u svim njihovim naporima da ovo ostvare.”** (James White, "Review and Herald", October, 12. 1876. p. 116)

Ta bliskost sa trinitarcima je zasnovana na njegovom sve jasnijem shvatanju Hristove prirode. Pa iako još uvek ima shvatanje protiv Trojstva, još uvek je i više protiv **“Unitarizma koji čine Hrista nižim od Oca”** (“Unitarianism that makes Christ inferior to the Father”) a koje je prema njemu gore od Trojstva. On izjavljuje da je Hristos **“bio jednak Bogu”** (“he was equal with God”, Review and Herald, November 29, 1877, 172), Ipak, u jednom drugom članku precizira da je **“Sin bio jednak sa Ocem u tome što je sve dobio od Oca”** (“The Son was equal with the Father in that he had received all things from the Father”), ali da je **“Otac veći od Sina u tome što je bio prvi”** (“Father was greater than the Son in that he was first.”, The Review & Herald, January 4, 1881,2).

Jedan drugi prominentni adventistički pionir, Urija Smit, isto je tako prošao kroz određenu promenu shvatanja o Isusu Hristu. On 1865. godine Hrista naziva **“prvim stvorenim bićem, čije je postojanje počelo dosta pre bilo koje druge stvorene stvari”** (Uriah Smith, *Thoughts Critical and Practical on the Book of Revelation*, Battle Creek, Mich.: Steam Press of the Seventh-day Adventist Publishing Association, 1865, p. 59.), Urija Smit je ovo svoje prvobitno shvatanje porekao nakon više od 20 godina u knjizi "Gledajući u Hrista" ("Looking Unto Jesus"), gde kaže za Hrista da nije stvoren: **“Ova nestvorena Reč je bilo Biće, koje je u određeno**

vreme postalo telo i boravilo među nama." (Uriah Smith, *Looking Unto Jesus*, Battle Creek, Mich.: Review and Herald Publishing Company, 1898, p. 10). Urija je tada u to vreme verovao da je Hristos rođen od Oca. Što se tiče verovanja o Svetom Duhu, za njega je Sveti Duh bio samo uticaj a ne ličnost.

U ovom radu ćemo se osvrnuti na uslove u crkvi nastalih nakon 1888. godine a koji su doveli do početka razmatranja istine o Trojstvu. Napravićemo i pregled onoga što su propovedali nekoliko vodećih ljudi u adventističkom pokretu krajem 19. i početkom 20. veka, od kojih su neki bili i bliski saradnici Elen Vajt, koje je ona cenila, u koje je imala poverenje za buduće vodstvo crkve i nakon njene smrti, a koji su bili glavni nosioci svetlosti o Trojstvu. Ova lista svakako nije kompletna, ali je dovoljna da se vidi kako su ljudi nadahnuti Duhom Svetim, slušali Božji glas koji im je govorio kroz Bibliju i pod vodstvom proroka među njima i kako su nastavili uzlazni put ka sve većoj i većoj svetlosti.

Isto tako ćemo dati pregled onoga što su naši teolozi pisali u to vreme u našim časopisima i knjigama koje su štampali. Videćemo šta nam pisani materijal pokazuje o novoj orijentaciji crkve po pitanju istine o Trojstvu.

Ali, pre toga, pogledajmo kakavu percepciju su imali neadventisti o adventistima i njihovom stavu prema nauci o Trojstvu.

Kako su neadventisti podstakli adventiste na proučavanje istine o Trojstvu - slučaj Dadli Marvin Kanrajta (Dudley Marvin Canright)

Pored toga što su se adventisti sve jasnije izjašnjavali o Hristovom božanstvu i ličnosti Svetoga Duha, postojali su i vanjski faktori krajem 19. i početkom 20. veka, koji su u neku ruku ponukali adventiste da se oglase po pitanju verovanja u Trojstvo ne samo na nivou pojedinaca i njihovih usputnih izjava o njemu, nego i kroz članke ili knjige koji su bili posvećeni specifično pitanju verovanja i shvatanja u vezi Biblijskog Trojstva. Zbog toga je važno da pogledamo kako su neadventisti shvatali adventiste u vezi njihovog verovanja ili neverovanja u Trojstvo i kako su adventisti odgovarali na to.

To kako su neadventisti shvatali adventiste po pitanju Trojstva je uglavnom bilo kroz pisanje Dadli Kanrajta koji je u jedno vreme bio bliski saradnik Džejmsa i Elene Vajt. Džejms Vajt je rukopoložio Dadli Kanrajt 1865. godine i postao jedan od njihovih najbližih saradnika. Bio je na mnogim pozicijama u crkvi i njegovi darovi u službi su bili od velike pomoći razvoju ranog

adventizma. Nažalost, 1870-tih godina, najverovatnije zbog svoje vlastite sujete, dolazi do nesaglasnosti sa vodstvom crkve. Nakon toga dolazi do pomirenja nakon čega je bio izabran kao jedan od tri člana izvršnog odbora Generalne Konferencije. Tokom 1880-tih godina opet dolazi do nesuglasice sa vodstvom, da bi ponovo došlo do izmirenja.

Konačno, 1887. godine, Kanrajt definitivno napušta adventističku crkvu i postaje jedan od najvećih i najglasnijih protivnika adventističke crkve. Iako je bilo i drugih koji su pisali protiv adventističke crkve u tim ranim godinama razvoja, ni jedan nije na tako sistematski način izneo svoje napade na nju kao što je to uradio Kanrajt. 1889. godine, kada je napisao svoju poznatu knjigu "**Odricanje od adventizma sedmoga dana**" ("**Seventh-Day Adventism Renounced**") koja je doživela mnoga izdanja i koja se štampa i do današnjih dana kao jedna od najglasnijih i možda jedna od najdetaljnijih knjiga protiv adventističke crkve. U toj knjizi na 25. strani on za adventiste kaže: "**Oni odbacuju doktrinu o Trojstvu**" ("**They reject the doctrine of the Trinity.**").

Konrajt je bio veoma čudna ličnost. Iako je postao jedan od najvećih protivnika adventista, nije prestao da se druži sa adventističkim vođama a naročito je voleo da odlazi na sastanke adventističkih pastora u Batle Kriku (Battle Creek). Do svoje smrti čini se da je pokušavao da bude na dve strane - najveći protivnik adventista a u isto vreme prijatelj sa njenim vođama i posetilac njihovih skupova. Iako je pokazivao protivljenje naročito prema proročkom daru Elen Vajt, ipak je na njenoj sahrani pred njenim kovčegom u plaču rekao "Umrkla je plemenita hrišćanka."

Sam konrajt dok je bio adventista je 1878. godine u Znacima vremena pisao da ne veruje u Trojstvo koje čini da su sve tri osobe Božanstva jednake niti veruje da je Sveti Duh osoba. (D. M. Canright, "The Holy Spirit not a Person, but an Influence Proceeding from God," The Signs of the Times, July 25, 1878, p 218) Međutim, kao što je bio prevrtljiv u svom stavu prema adventizmu, bio je prevrtljiv i po tom pitanju. Samo godinu dana ranije, on je u istom časopisu pisao i navodio učenja koje adventisti imaju i među njima naveo i učenje o Trojstvu. (D. M. Canright, "A Plain Talk to the Murmures", The Signs of the Times, April 12, 1877, p 116)

Ova njegova tvrdnja da adventisti ne veruju u Trojstvo je bila dočekana sa protivljenjem među adventistima koji kao što smo ranije rekli u to vreme počinju sve više da shvataju ovu biblijsku nauku. Kako su adventisti odgovorili na ove Kanrajtove primedbe se vidi 8. aprila 1913. godine, u "Znacima vremena" ("The Signs of the Times"), M.C. Vilkoš (M.C. Wilcox) je napisao članak "**Izopačene izjave o činjenicama**" ("**Garbled Statements of Facts**") u kome optužuje Kanrajta da ne iznosi istinu o adventističkim verovanjima. Između ostalog, optužuje ga u vezi toga što piše da adventisti ne veruju u Trojstvo. Vikoks naglašava da ako Kanrajt nije verovao u Trojstvo dok je bio adventista ne znači da adventistička crkva odbacuje Trojstvo:

"On[Kanrajt] nam možda govori istinu o onome što je on nekada verovao, ali on ne predstavlja zajednicu na pravi način. Na primer, on izjavljuje da su među glavnim

doktrinarnim tačkama adventista sedmoga dana ‘odbacivanje doktrine o Trojstvu;...’.
Tako, u smislu u kome su ove tačke izložene, one nisu istinite. (“The Sign of the Times”,
April 8. 1913. p. 8)

M.C. Vilkoksov brat, F. M. Vilkok (F.M. Wilcox) je u to vreme bio urednik najuticajnijeg adventističkog časopisa *Rivju end herald* (Review and Herald). On je u izdanju od 8. oktobra 1913. godine još jasnije potvrdio adventističko verovanje u Trojstvo. U tom izdanju, na istoj stranici gde se završava jedan članak od Elen Vajt (koliko bi bilo verovatno da ona nije pročitala članak od Vilkoksa?), on u članku **“Poruka za danas”** (“**The Message for Today**”) iznosi 15 tačaka adventističkih verovanja. Njegova izjava je, kako on kaže, data onima koji žele da znaju koje su **“glavne karakterstike”** (“**cardinal features**”) adventističkog verovanja. Prvo od 15 verovanja je verovanje u Trojstvo:

“Radi onih koji žele da detaljnije znaju glavne karakteristike vere koju drži ova zajednica, mi ćemo navesti da adventisti sedmog dana veruju:

1. U božansko Trojstvo. Ovo Trojstvo se sastoji od večnog Oca, kao ličnosti, duhovnog bića, svemoćnog, sveznajućeg, beskonačnog u sili, mudrosti i ljubavi; od Gospoda Isusa Hrista, Sina večnog Oca, kroz koga je sve stvoreno i kroz koga će biti ispunjeno spasenje i otkup; i od Svetog Duha, trećeg lica Božanstva, sile obnovljenja u delu otkupljenja.”(RH, October, 9. 1913. p. 21)

Zapazimo da se Kanrajt, sastao sa adventističkim crkvenim vođama 1913. godine i u pismu upućenom Dž.H. Morisonu, 25. juna 1913. godine on kaže: **“Upravo sam proveo dve nedelje u Betl Kriku prisustvujući svim njihovim sastancima i dugim posetama sa njihovim pastorima, braćom i sestrama. Svi su me najsrdačnije pozdravili i ja sam iskreno uživao.”** (Carrie Shasky-Johnson, “I Was Canright’s Secretary” p. 104). Mi ne znamo šta je tačno Kanrajt pričao sa adventističkim vođama ali on je, verovatno zahvaljući tim razgovorima kao i članku u *Znacima vremena* (The Signs of the Times) i članku u *Rivju end herald* (Review and Herald), u sledećem izdanju “Odricanje od adventizma sedmoga dana” (“Seventh-Day Adventism Renounced”) iz 1914. godine, uklonio primedbu da adventistička crkva odbacuje verovanje u Trojstvo.

Pa ipak, kao što smo videli, Kanrajt je bio veoma labilna ličnost koja je često menjala svoje stavove. Iako je u sledećem izdanju izbacio primedbu o tome da adventisti ne veruju u Trojstvo, ipak je već u sledećoj prilici koja se ukazala uputio ponovni napad na adventističku crkvu da ne veruje u Trojstvo. Ovoga puta se prilika ukazala kada je jedan poznati biblijski skolar i predsednik poznatog biblijskog instituta Mudi (Moody Bible Institute), Džejms Martin Grej (James Martin Gray) 1815. godine kao editor hrišćanskog časopisa Kristian Vorkers Magazina (“The Christian Workers Magazine”) napisao javno izvinjenje adventističkoj crkvi zato što ih je u jednom ranijh izdanja ovog magazina, krivo optužio da ne veruju u Trojstvo.

Naime, Džejs Graj, verovatno pod uticajem onoga što je Kanrajt pisao o adventističkom neverovanju u Trojstvo, je već 1813 godine u svojoj knjizi “Objašnjeni biblijski problemi” (“Bible Problems Explained”) pisao da Adventisti **“obacuju doktrinu o Trojstvu koja govori o Hristovom božanstvu, iako to ne izjavljuju”** (“**reject the doctrine of the Trinity, which involves the Deity of Christ, though this is not stated**” - “Bible Problem Explained”, New York, Chicago, Toronto, 1913., p. 81). Tu optužbu je sada ponovio u svom časopisu “Kristijan Vorkers Magazin”.

Međutim, adventistički pastor Li S. Viler (Lee. S. Wheeler) je odgovorio na tu optužbu kao netačnu, tako da je Džejs Grej u ovom časopisu u junskom izdanju od 1915. napisao svoje ubeđenje da je pogrešno optuživao adventiste da ne veruju u Trojstvo i javno se izvinio adventističkoj crkvi.

Dadli Kanrajtu nije bilo pravo da se tako jedan vodeći protestantski biblijski skolar javno izvinjava adventistima što ih je lažno optužio da ne veruju u Trojstvo. Kanrajt je poslao svoj odgovor na pisanje Džejs Greja, koji je objavljen u izdanju od Oktobra 1915. godine, na strani 84, gde opet tvrdi da adventisti ipak ne veruju u Trojstvo. Tu citira izdanje svoje prve knjige gde optužuje adventiste da ne veruju u Trojstvo a ne drugo izdanje gde je izbacio tu svoju primedbu. U ovome se očito pokazuje ta promenljivost Kanrajta koji je čas bio prijatelj sa adventistima a čas njihov najveći neprijatelj.

Kanrajt kao dokaz da adventisti ne veruju u Trojstvo citira knjigu **“Otkupljenje”** (“The Atonement”) od J. H. Vagonera (J. H. Waggoner – ne treba ga pomešati sa njegovim sinom E. J. Waggoner, nosiocem vesti iz 1888.), gde Vagoner kaže da je Hristos potpuno umro na krstu. On postavlja pitanje kako neko ko veruje u potpuno božanstvo Isusa Hrista može da kaže da je Hristos stvarno i potpuno umro. Isto tako, iz te Vagonerove knjige citira par izjava koje su bile upućene protiv verovanja u Trojstvo. Konačno, Kanrajt daje primedbu da adventisti u svom crkvenom kredo nemaju verovanje o Trojstvu.

Nakon ove nove optužbe Kanrajta, pastor Li Viler je ponovo napisao odgovor koji je objavljen u ovom protestantskom časopisu u Maju 1916. godine na strani 680. To je prema rečima editora bila poslednja izjava u vezi ovog predmeta. Vrlo je značajno ono što pastor Viler ovde piše jer izražava šta je adventistička crkva verovala u to vreme. Naročito je važno to što pastor Viler uključuje i pismo A. G. Danielsa (A. G. Daniells), tadašnjeg predsednika Generalne konferencije, koje je u celosti objavljeno u ovom časopisu. Kasnije ćemo reći više o Danielsu ali ovde ćemo samo citirati odgovor koji je pastor Li Viler dao ovom časopisu kao definitivni stav da adventistička crkva veruje u Trojstvo 1915/16. godine a koji uključuje i Danielsovo pismo Vileru iz Decembra 1915:

Adventističko učenje po pitanju doktrine o Trojstvu

[Sa ovim saopštenjem za sada moramo zatvoriti naše stranice za diskusiji o ovoj temi. - Urednici]

Urednici Kristian Vorkers Magazina (The Christian Workers Magazine):

U vašem broju od Oktobra pod naslovom "Adventisti i doktrina o Trojstvu", pojavio se članak pastora D.M. Kanrajta u kojoj on pokušava da pokaže da ova verska zajednica odbacuje doktrinu o Trojstvu, uključujući i Hristovo Božanstvo: i u kojem je snažno napao moje izjave objavljene u izdanju od Juna, u kome sam rekao : "Smatram da je naša pozicija o trojstvu u skladu sa evangelističkim crkvama." Gospodin Kanrajt tvrdi: "Ova izjava je netačna." On zatim dodaje: "Ili on (pastor Viler), nezna doktrinu njegove crkve, ili nije čitao svoje standardne knjige, ili vas je obmanuo."

U prilog svojoj tvrdnji gospodin Kanrajt citira određene odlomke iz jedne stare knjige pastora J. H. Vagonera, štampane 1884, a predstavljenu na takav način kao da stvarno predstavlja Adventističku denominaciju u pogrešnom svetlu pred vašim čitaocima. Prirodno sledi zaključak da je gospodin Kanrajt u pravu sa svojim tvrdnjama, osim ako se nešto kaže kao odgovori na ove optužbe. On možda nema nameru da nas pogrešno predstavi, ali njegov način izlaganja stvari izgleda loš. Međutim, ne želeći da ovo bude napad na njegovu ličnost, ja ću u ispravljanju njegove greške, ograničiti sebe samo na činjenice.

Knjiga pastora Vagonera, kao što će se pokazati, je napisana pre nego što je shvatanje naše denominacije o doktrini o Trojstvu bilo definisano. Knjiga je izvan štampanja već dosta godina, a ja mogu da dodam da nema spornih ili neskladnih izjava koje se nalaze u kasnijoj literaturi naše organizacije. Iz nekog razloga, gospodin Kanrajt je koristio citate samo iz ovog zastarelog izdanja; očigledno previdevši bogate i brojne izvore informacija o ovoj temi koji se mogu naći u našim skorašnjijim standardnim delima kao što su "Čežnja vekova", "Priča vekova", "Car koji dolazi", "Biblijska čitanja za porodični krug", "Patrijarsi i proroci", "Služba isceljenja", "Put Hristu", "Hristove očigledne pouke" i "Svedočanstva za Crkvu."

"Biblijska doktrina o Trojstvu"

Godine 1892. godini Adventisti sebe jasno stavljaju pred svetom kao vernici u evangelističku doktrinu o Trojstvu i Božanstvu Hrista u najnesumnjivijem smislu ovih reči, usvajanjem i objavljivanje za opštu upotrebu svoje crkve i misionarskih društva, traktat pod naslovom "Biblijska Doktrina o Trojstvu." To je napisao istaknuti Presbiterijanski duhovnik, Samuel T. Spear, D. D., (Samuel T. Spear, D. D), pastor Južne Presbiterijanske Crkve u Bruklinu, u Njujorku od 1849 do 1871, a posle toga povezan sa uredništvom časopisa "Independent" ("The Independent"), do okončanja njegovog života . Članak je objavljen u tom verskom časopisu u broju od 14. novembra 1889, ubrzo posle smrti dr Spearsa. Ovo izuzetno jasano, biblijsko,

i na svaki način odlično izlaganje hrišćanske doktrine o Trojstvu, u obliku trakta, a noseći ime svog cenjenog autora, bilo je u opštoj upotrebi među Adventistima tokom proteklih dvadeset tri godine. Ovde citiram prvi paragraf:

"Iako Biblija ne daje metafizičku definiciju duhovnog jedinstva Boga, ona uči o Njegovom suštinskom jedinstvu nasuprot svim oblicima mnogoboštva, a takođe podrazumeva čovekovu sposobnost da dovoljno shvati tu ideju, u svrhu potrebe obožavanja i poslušnosti, Jovan 17:3; 1.Korinćanima 8:6. Biblija isto tako jasno uči da osoba za obožavanje koja je nama poznata kao Isus Hristos, kada se posmatra u celokupnoj svojoj prirodi, je zaista božanski i istinski Bog u najapsolutnijem smislu reči. Jovan 1:1-18, 1. Jovan 5:20, Rimljanima 1:3,4; 9:5; Titu 2:13."

Izgleda da gospodin Kanrajt ne poznaje ove činjenice.

Svedočenje pastora Daniela (Daniells)

Konačno, ja bih stavio tačku na ovu klevetu protiv naše vere, a istovremeno opovrgnuo tvrdnju gospodina Kanrajta - da adventisti "imaju pažljivo pripremljen, zvanično usvojen, štampani kredo." Želim da predstavim pismo pastora A. G. Daniela, predsednika Generalne konferencije Adventista sedmog dana iz Takoma Parka u Vašington D. C. (Takoma Park, Washington D.C.). Kao odgovor na moja pitanja o spornim tačkama koje je gospodin Kanrajt pisao, on mi je napisao 16. decembra 1915.godine ovo što sledi:

"Dragi brate Viler:

"Hrišćanska adventistička denominacija ne negira niti čak dovodi u pitanje Božanstvo Sina Božijeg. Ništa se ne može naći u zapisniku izjava naše zajednice tokom sedamdeset i jedne godine našeg postojanja da pokaže da mi ne verujemo u Božanstvo našeg blaženog i jedinog Spasitelja. Pojedinci među nama su možda donekle bili zbunjeni u početku naše istorije, u vezi Trojstva. Neki od njih su davali izjave u njihovim spisima koje nikada nisu bile prihvaćene od strane zajednice. Već dugi niz godina svaki iskaz svih naših pisaca izražava neograničeno poverenje u Hristovo Božanstvo. Sve što treba neko da uradi da bi proverio ove činjenice, je da prođe kroz arhivu časopisa naše denominacije i mnogih knjiga koje smo izdali.

"Što se tiče kredo, adventisti nikad nisu sastavili niti usvojili crkveni kredo. Od naših najranijih dana jasno smo dali do znanja da Biblija mora biti naše jedino kredo. Mi smo svi bili ujedinjeni zajedno u shvatanju da reč Božija mora biti jedini nepogrešivi autoritet po pitanju spasenja.

"Ne, brate Viler, mi nikada nismo sastavili crkveni kredo, niti smo bili blizu takvog nečega.

Vrlo , iskreno A. G. Daniels . "

U zaključku želimo da izrazimo veru sa voljenim Pavlom i mnoštvom ranih hrišćanskih svedoka: "Ali mi imamo samo jednoga Boga oca, od kojega je sve, i mi u njemu, i jednoga Gospoda Isusa Hrista, kroz kojega je sve, i mi kroza nj; jedan duh, kao što ste i pozvani u jednom nadu zvanja svojega." (Vidi 1. Korinćanima 8:6; Efescimma 4:4).

I u molitvi blagoslova se pridružujemo u zajedništvu sa svom decom Božijom rekavši: Blagodat Gospoda našega Isusa Hrista i ljubav Boga i oca i zajednica svetoga Duha sa svima vama. Amin." (2. Korinćanima 13:13).

Li S. Viler (Lee S. Wheeler)."

(Original ovog teksta od Vilera kao i članak Kanrajta se može naći na Internetu, "Kristijan Vorkers Magazina", Volumen

16:http://books.google.com/books?id=mVgxAQAAMAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=falsestrana 84. i strana 680.)

Postoje tri glavne optužbe koje je Kanrajt izneo u svom članku kao dokaz da adventisti ne veruju u Trojstvo i na koje je Viler odgovorio. 1) Ako je Hristos potpuno Bog, kako onda adventisti mogu da uče da je Hristos potpuno umro i još uvek da veruju da je Hristos potpuno Bog, s obzirom da Bog ne može da umre. 2) Adventisti u svojim spisima imaju izjave protiv verovanja u Trojstvo. 3) Adventisti nemaju verovanje o Trojstvu u svom kredo. Interesantno je da i adventisti koji danas odbacuju verovanje o Trojstvu podižu ove tri primedbe kao glavni razlog zašto misle da učenje o Trojstvu nije biblijska nauka.

Kako je Viler odgovorio na ove primedbe?

Što se tiče primedbe da postoje u našoj literaturi izjave protiv Trojstva, Viler tvrdi da su to bile izjave u ranijem periodu adventnog pokreta. To su bile izjave pojedinaca ali je to bilo u vreme kada crkva još nije imala stav prema toj biblijskoj istini. Viler jednostavno, poziva ljude da provere ono što su adventisti tada u to vreme pisali o ovom predmetu. Mi ćemo kasnije videti pregled naše literature da bi pokazali da je Viler bio u pravu kada je tvrdio da se u adventističkoj literaturi u to vreme piše o Trojstvu kao o biblijskoj istini. Poziv Daniela iz gornjeg pisma je najbolji način da se odgovori na ovo pitanje: **"Sve što treba neko da uradi da bi proverio ove činjenice, je da prođe kroz arhivu časopisa naše denominacije i mnogih knjiga koje smo izdali."**

Što se tiče primedbe na verovanje u potpuno Božanstvo Isusa Hrista, Viler kao i Daniels kažu da oko tog pitanja adventisti nisu nikada imali problema. Najglavniji problem koji je ovde Kanrajt

izneo je smrt Isusa Hrista. Kako je smrt mogla biti potpuna ako je Hristos Bog u najvišem smislu te reči. Međutim, činjenica da adventisti veruju da je Isus potpuno umro na krstu nije bila problem verovanja u Trojstvo. Adventističko verovanje po tom pitanju je izraženo u izjavama Elen Vajt kada je pisala **“Kada je Hristos bio razapet, njegova ljudska priroda je umrla. Božanstvo nije palo i umrlo; to bi bilo nemoguće.”** (“When Christ was crucified, it was His human nature that died. Deity did not sink and die; that would have been impossible.” (Letter 280, 1904. 5BC 1113)

Što se tiče treće primedbe o navodnom adventističkom kredo koje ne sadrži verovanje o Trojstvu, kao što smo videli u ovom objavljenom tekstu časopisa “Kristijan Vorkers Magazin”, Viler i Daniels iznose stav adventističke crkve po tom pitanju. Adventisti su izbegavali da prave kredo ili izjave verovanja zbog toga što su oni verovali da je Biblija jedino kredo verovanja i zbog toga što su smatrali da ako crkva napravi kredo, onda to postaje dogma koja se ne može menjati. To bi bilo protivno stavu koji je crkva oduvek imala da je istina progresivna i da ne treba nikada biti zatvorena u okvire službenih kredo, koja se prema onome što vidimo u tradicionalnim crkvama, ne menjaju tako lako.

Na primer, J. N. Lafboro (J. N. Loughborough) je još 1861. godine definirao razloge zašto adventisti ne trebaju imati kredo: **“Prvi korak ka otpadu je da se uspostavi kredo, govoreći šta treba da verujemo. Drugi korak je da se kredo uspostavi kao ispit pripadnosti. Treći korak je da se članovi sude prema kredo. Četvrti je da se oni koji ne veruju u taj kredo proglašaju jereticima i da se počne progonstvo protiv takvih”** (Review and Herald, October 8, 1861).

Mnogi protivnici Trojstva među adventistima danas upiru prst u izjave vere koje su se pojavljivale u našim časopisima ili godišnjim zapisima naše crkve, tokom naše istorije, da bi dokazali kako se u tim ranim izjavama vere ne nalazi doktrina o Trojstvu. Ali, ono što je pastor Daniels napisao u svom pismu i što je zapravo bio oduvek stav adventističke crkve kao što Lafboro gore kaže, to nisu bila nepromenjiva crkvena kredo, nego izjave trenutnih shvatanja istine adventističke crkve. Pozivi da se vratimo na neke od tih ranih izjava vere je samo poziv da odbacimo sve naknadno svetlo što je Bog dao kroz proučavanje Biblije i vodstvo duha proroštva tokom adventističke istorije i da se “zatvorimo” u kruto crkveno kredo koje bi ograničilo svaki napredak u poznanju istine.

Imajući to u vidu, ove izjave koje su dali Viler i Daniels 1916. godine ne znače da su svi u crkvi u vezi Trojstva isto verovali i da su se sve crkvene vođe slagale po svim detaljima tog pitanja. To isto ne znači da je shvatanje Trojstva u tom vremenu bilo isto kako ga mi danas shvatamo. Pojedina neslaganja oko određenih verovanja koja nisu stubovi adventističke crkve ne moraju dovesti do nesloge među braćom i sestrama niti do proglašavanja da je neko jeretik ukoliko se ne slaže po svim pitanjima. To je jedan i od razloga prema Lafboru zašto mi nemamo crkveno kredo.

Treba isto tako primetiti u Vilerovom odgovoru da kada on kaže da se adventistička crkva slaže sa učenjem evangelista po pitanju Trojstva, on kao dokaz navodi publikaciju poznatog Prezbiterijanskog pastora Samuel T. Spear-a čiji članak su adventisti objavili pod naslovom "Biblijska doktrina o Trojstvu" (o ovome ćemo još nešto reći kasnije). Time je on tačno naglasio koje je to učenje evangelista o Trojstvu sa kojima se adventisti slažu. Nisu se adventisti slagali sa svime što su drugi pisali i verovali o Trojstvu.

Konačno, ove izjave Vilera i Danielsa takđe pokazuju šta je bio opšti smer u kome se crkveno verovanje u vezi Trojstva kretalo u to vreme. Kasnije ćemo dati listu članaka i knjiga koje su adventisti pisali u to vreme gde se jasno vidi njihovo verovanje u Trojstvo krajem 19. i početkom 20. veka, što je bila osnova onoga što se tokom kasnijih decenija iskristaliziralo u onome što adventisti danas imaju kao službeno verovanje o Trojstvu.

Ovakve jasne izjave adventista kao i njihova literatura nisu ostale nezapažene od strane neadventista. Kao što smo već videli, Džejsms Graj se javno izvinuo adventistima za neosnovanu optužbu da ne veruju u Trojstvo.

Isto tako, 1918. godine, pisac o kultovima, Džon Elvard Braun (John Elward Brown), u svojoj knjizi "**U carstvu kulta**" ("In the Cult Kingdom") prepoznaje adventiste sedmoga dana u grupi evangelističkih crkava. Braun ne nalazi nikakve primedbe u verovanjima adventista koja govore o božanstvu Isusa Hrista i verovanju u ličnost Svetog Duha koja su osnova verovanja u Trojstvo. Evo njegovog opisa verovanja adventista sedmoga dana: "**Što se tiče svih glavnih biblijskih doktrina – čudotvornog začeća, rođenja od strane device, raspeća, vaskrsenja i uznesenja, Hristovog božanstva, Njegovog otkupa i drugog dolaska, ličnosti Svetog Duha, i nepogrešivosti Biblije, adventisti sedmog dana zvuče čvrsto kao čelik.**" (John Elward Brown, "In the Cult Kingdom", Siloam Springs, Arkansas, 1918, p. 7)

Ovaj deo istorijske pozadine s' kraja 19. i početka 20. veka i kako su neadventisti shvatali adventiste po pitanju učenja o Trojstvu, smo počeli sa Kanrajtom i njegovim uticajem na percepciju neadventista u vezi adventističkog verovanja u Trojstvo. Isto tako završićemo sa Kanrajtom. On je kroz svoju knjigu i javne napade na adventističku crkvu bio jedan od glavnih razloga zašto su neadventisti tog vremena imali utisak da adventistička crkva ne prihvata Trojstvo. Da li su njegove namere bile poštene u tim napadima i optužbama prema adventističkoj crkvi?

Mi ne možemo znati tačan odgovor na to pitanje, ali s obzirom na njegovo neprestano druženje i vrlo prijateljske odnose sa adventističkim vođama tog vremena, koje je održavao sve do kraja svog života, svakako je mogao da zna šta crkva uči u to vreme.

Pa ipak, uprkos njegovom rada protiv adventističke crkve, a možda baš i zahvaljujući tom njegovom lažnom optuživanju, u vezi Trojstva, crkva je u svojim službenim glasilima sve više i više pisala o ovoj biblijskoj istini kao i javno istupala pred ondašnjim hrišćanskim svetom ukazujući na naše verovanje u tu biblijsku istinu. Primeri toga su članci u našim časopisima i

knjigama a čak i pisanje drugim hrićanskim institucijama govoreći o onome što mi verujemo kao što je to slučaj Vilerovog članka o kome smo gore govorili.

1888. godina i jasnija shvatanja u vezi Trojstva

“Dragi čitaocē, preporučujem vam Reč Božju kao pravilo vaše vere i života. Nama će biti suđeno kroz Reč. Bog je obećao u Reči, da će dati “vizije u poslednje dane”, ne za nova pravila života, nego za utehu Njegovom narodu, i da ispravi one koji odlutaju od biblijske istine.” (Ellen White, EW 78.)

U pogledu bilo koje istine, a ne samo u vezi Trojstva, u svojoj svojoj iskrenosti, slobodno možemo da kažemo da nisu osnivači adventističke crkve ti koji određuju šta mi danas trebamo da verujemo. Jedino je Biblija ona koja presuđuje šta je istina a šta nije. Ako Biblija naučava istinu o Trojstvu, a mi verujemo da je to slučaj, onda je to više nego dovoljno kao argumenat u korist te istine. Imajući to u vidu, ono što ćemo ovde govoriti o istorijskim činjenicama onoga kako su adventisti u vreme Elene Vajt verovali u Trojstvo, nije dokaz da je to biblijska istina ili ne. To je samo istorijski izveštaj jednog perioda u adventističkoj istoriji kao i verovanje nekih ljudi po pitanju Trojstva u to vreme a koje pokazuje pravac crkve kojim se ona kretala. Krajnji sudija ispravnosti nauke o Trojstvu je Biblija.

Čitaocima sigurno nije nepoznato da je Elena Vajt bila čvrsto povezana sa crkvom kroz odnose koje je imala sa svojim bliskim saradnicima u pogledu štampanja njenih knjiga i članaka, kao i u samom širenju jevanđelja u Americi i na njenim putovanjima u Evropu i Australiju. Ona je takođe imala vrlo prijateljske odnose sa nekima od crkvenih vođa i nije se ustručavala da piše o tome bez obzira da li se radilo o izražajima poverenja u svoje saradnike i pohvalama za njihov rad, ili se radilo o kritici, od koje su neke bile i vrlo stroge, u onome što nije bilo dobro u njihovom radu.

Šta su to teolozi i vođe adventističke crkve, od kojih su neki bili vrlo bliski Eleni Vajt, pisali i naučavali po pitanju Trojstva nakon 1888. godine? Na to ćemo pokušati da damo odgovor na sledećim stranicama. Naglasak je na kraj 19. i početak 20. veka jer je to period u kome je još bila živa Elena Vajt.

Sve do 1888 godine, izjave vodećih adventističkih teologa o Trojstvu su bila više privatna mišljenja pojedinaca u vezi Trojstva nego neki zvaničan stav adventističke crkve. U tom ranom periodu adventistička crkva nije imala definitivan stav po tom pitanju niti je ono ikada bilo diskutovano na nivou na kome su diskutovane istine kao što su na primer pitanje stanja mrtvih, istina o suboti, istina o svetiniji, čista ishrana, i druge istine koje čine suštinu onoga što

adventistika crkva veruje. Naši rani pioniri su tu i tamo napisali nešto protiv Trojstva u onoj srazmeri u kojoj su izjavljivali neverovanja u određene koncepte koje su oni pripisivali učenju o Trojstvu. Ako bi proučavali te njihove razloge odbacivanja, shvatili bi da su svi ti razlozi koje su oni navodili i danas validni. Službeno adventističko verovanje o Trojstvu ni danas ne prihvata ono protiv čega su i rani pioniri bili. Na primer, oni su se borili protiv ideje da su Otac i Sin jedna te ista ličnost. Isto tako su se borili protiv spiritualiziranja Boga gde On gubi karakteristike ličnosti i postaje samo jedna bezlična sila. Sve je to ono što ni današnje shvatanje Trojstva ne podrazumeva.

Kako je Bog postepeno vodio crkvu po svim verovanjima, tako je bilo i po pitanju verovanja o Trojstvu. Kada je došlo vreme za to, Bog je počeo da priprema put za shvatanje i prihvatanje ove divne biblijske istine koja otkriva neverovatnu ljubav **Boga** i potpuno predanje tri božanska lica u planu otkupljenja za pali ljudski rod. A to vreme je bilo krajem 19. veka, negde od 1880-tih godina pa na dalje. Osnova toga je bilo potpunije shvatanje Isusa Hrista i njegovog božanstva. Pa iako adventisti nikada nisu odbacivali božanstvo Isusa Hrista, tek nakon 1888, i konferencije u Mineapolisu (Minneapolis) adventisti počinju da shvataju u potpunosti Hristovo božanstvo i Njegovu večnost, kao i značajnost te istine po pitanju našeg otkupa i spasenja.

Kada je poznanje Hristovog božanstva zasvetlilo punom svetlošću preko poruke opravdanja verom iz 1888. godine, taj naglasak počinje da se vidi u onome što su adventisti pisali u našim časopisima i knjigama. Tako je Elena Vajt (Ellen White) 1897. godine i 1898. godine napisala ono što je predstavljalo suštinu verovanja o Hristovoj beskonačnosti i njegovom potpunom božanstvu: "**Isus je izjavio: 'Ja sam Vaskrsenje i Život.' U Hristu je iskonski, nepozajmljeni, nestečen život. 'Ko ima Sina Božjega ima život.' Hristovo božanstvo je vernikovo čvrsto obećanje o večnom životu.**" ("Jesus declared, "I am the resurrection, and the life." In Christ is life, original, unborrowed, underived. "He that hath the Son hath life." The divinity of Christ is the believer's assurance of eternal life." - The Desire of Ages, p. 530, 1898.)

Isto tako, tek nakon 1888. godine, adventistički pastori i teolozi su počeli da stvarno istražuju istinu o prirodi i ličnosti Svetoga Duha. Sve više se po našim časopisima pojavlju članci koji govore da je Sveti Duh isto tako nezavisna osoba kao Otac i Sin, da je božanska Osoba u kojoj se nalazi punina Božanstva. Pa tako, 1897. godine Elen Vajt je napisala da je Sveti Duh "**treće lice Božanstva**" ("the third person of the Godhead" - Special Testimonies for Ministers and Workers, series A, No. 10, 1897). Treba zapaziti da se izraz "Božanstvo" - "Godhead" ne odnosi samo na Oca, nego na Trojstvo.

Jednom kada su temelji Hristovog večnog božanstva i ličnosti Svetoga Duha postavljeni na zdrave biblijske temelje, više nije bilo teško shvatiti biblijsku istinu o Trojstvu. Krajem 19. i početkom 20. veka, sve više se u našim člancima pojavlju izjave verovanja u Trojstvo. Elena Vajt je izrazila svoj koncept Trojstva kroz shvatanje "**Nebeskog Tria**" ("Heavenly Trio") o kome piše 1905. godine: "**Postoje tri živa bića Nebeskog Tria... Otac, Sin i Sveti Duh.**" ("There are three living persons of the heavenly trio . . . the Father, the Son, and the Holy Spirit."

E. G. White, Special Testimonies, Series B, no. 7, Sanitarium: n.p., 1905, 62–63). Taj koncept **“nebeskog tria”** je zasnovan na jednostavnom biblijskom shvatanju Trojstva, bez upuštanja u ontološke spekulacije i međusobnog odnosa tri božanske ličnosti. Ona ne pokušava da ljudskom filozofijom objasni njihovo suštinsko jedinstvo koje prevazilazi granice našeg ljudskog shvatanja. Ona naglašava jedinstvo cilja i namera u odnosima između tri Božanske ličnosti. Taj koncept koji je jasno izražen u njenim daljnjim spisima je koncept koga adventisti danas smatraju biblijskim učenjem o Trojstvu.

Pa ipak, da li je ono što je Elena Vajt ovde napisala o Hristu, Duhu Svetome i Trojstvu, nešto što je potaklo crkvu da prihvati to učenje, ili je kao i u slučaju drugih istina Bog to otkrio ljudima u crkvi koji su istraživali Bibliju a koje je kasnije bilo potvrđeno kroz proročko vodstvo Elene Vajt? Kao što će ovaj rad pokazati, odgovor je i jedno i drugo. I vodeći ljudi u crkvi, a neki od njih su bili najbliži saradnici Elen Vajt, su kroz proučavanje dolazili do biblijskih istina, a Bog je opet kroz proročki dar Elene Vajt utvrđivao to što su oni pronašli. Na taj način crkva je rasla i Bog ih je obilno blagosiljao.

Trojstvo je bilo neminovna posledica shvatanja potpunog Božanstva Isusa Hrista. Ako je Otac potpuno Bog, ako je Hristos potpuno Bog, kako onda pomiriti te činjenice sa biblijskom istinom da postoji samo jedan Bog? Ako se tome doda i božanstvo Svetoga Duha, onda su postojale samo dve mogućnosti. Ili da se ne prihvati Trojstvo po cenu toga da se bude politeista, jer imamo više od jednog Boga, ili da se prihvati biblijska nauka da iako ima tri božanska lica, još uvek je to jedan Bog, što je suština učenja o Trojstvu.

Pogledajmo neke od činjenica iz tog doba vezane uz vodeće ljude adventističkog pokreta. Kasnije u drugom delu ćemo pregledati ono što se o tome pisalo po našim časopisima i knjigama. Važno je napomenuti da se ovde radi samo o običnim ljudima i da ovo nije pokušaj da se ovaj ili onaj od njih proglasi više ili manje važan ili Bogu veran, zbog ovoga ili onoga stava koji su imali. Svi su oni bili samo grešni ljudi i manje više su kao takvi pravili greške u svom životu ali su i dali doprinos razvoju adventističke crkve i verovanju koje ona danas ima. Manje više svima njima je Elena Vajt u određenim trenucima njihovog života pisala pisma ili pohvale i potvrde onoga što su radili, ili upozorenja i ukora sa pozivom da rade ono što je ispravno. U slučaju Urije Smita, A. G. Danielsa V. V. Preskota, oni bi više ili manje poslušali njene savete i ostali verni Bogu i aktivni u crkvi do kraja života. Sa druge strane, u slučaju E. J. Vagonera i A. T. Džonsa, oni su eventualno zanemarili njene savete i u daljnjem životu kompletno napustili crkvu. Naš cilj je ovde da samo pogledamo njihov doprinos onome o čemu govori tematika ovog rada.

A. T. Džons (A. T. Jones) i E. J. Vagoner (E. J. Waggoner)

Kao oni koji su bili glavni nosioci poruke iz 1888. godine, značajno je ono kako su oni shvatali Hristovu božansku prirodu. Iako pregled svega onoga što su oni pisali nam ne daje za pravo da kažemo da su verovali potpuno u Trojstvo ipak njihovo učenje doprinosi boljem shvatanju božanstva Isusa Hrista i jedan je od razloga zašto su eventualno adventisti prihvatili doktrinu o Trojstvu.

Vagoner naglašava da je Hristos **“deo Božanstva”** (“part of the Godhead”), **“On ima život u sebi samome”** (“He has life in Himself”), **“On poseduje besmrtnost po svom vlastitom pravu”** (“He possesses immortality in His own right”). Vagoner naglašava da je Hristos **“kroz prirodu sama supstanca Boga”** (“being by nature of the very substance of God”) i **“Njega se sa pravom naziva Jehova, Samopostojeći”** (“He is properly called Jehovah, the self-existent One”). Hristos **“ima sve Božanske atribute, budući jednak sa Ocem u svakom pogledu, Stvoritelj, Zakonodavac, i jedina sila koja postoji u otkupljenju.”** (“having all the attributes of God, being the equal of the Father in all respects, as Creator and Lawgiver, is the only force there is in the atonement.”).

Pa ipak, u istoj knjizi, možemo videti da Vagoner ima poluarijevsko verovanje što se tiče Isusa Hrista, verujući da je Hristos rođen od Boga daleko u prošlosti: **“Postoji vreme kada kada je Hristos proizašao od Boga, iz krila Očevog (Jovan 8:42, 1:18), ali to vreme ja tako daleko u danima večnosti, da je u ograničenom shvatanju, praktično bez početka”**. (E. J. Waggoner, *Christ and His Righteousness*, Oakland, Calif: Pacific Press Publishing Company, 1890, 21-25).

Sa druge strane, Džons je bio najverovatnije prvi, ako se izuzme Elena Vajt, koji je govorio o Hristovoj večnosti: **“Večna Reč je pristala da postane telo. Bog je postao čovek”** (A. T. Jones, “The Third Angel’s Message Number 17, General Conference Bulletin, February 12, 1895, 332). **“Imajući u vidu večnost pre i večnost posle, nakon svega, trideset tri godine ne izgledaju kao neka večna žrtva, ali, ako uvidimo da je on utopio svoju prirodu u našu ljudskost za svu večnost, - to je onda žrtva”** (A. T. Jones, “The Third Angel’s Message Number 20, General Conference Bulletin, February 27, 1895, 382).

Iako ne daje javnu izjavu da je Božanstvo Trojstvo, izjava Džonsa iz 1899. godine je vrlo bliska tome: **“Bog je jedan. Isus Hristos je jedan. Sveti Duh je jedan. A ovo troje je jedno: nema razdvajanja i podele među njima.”** (A. T. Jones, editorial, *Advent Review and Sabbath Herald*, January 10, 1899, 24).

I Vagoner i Džons naglašavaju da je Hristos bio “punina Božanstva telesnog” osnovanog na Kološanima 2:9. Božanstvo Hrista kako su Vagoner i Džons iznosili, a što smo videli u nekoliko citata, je bilo daleko, daleko iznad onoga što su do tada neki verovali po tom pitanju.

V. V. Preskot (W. W. Prescott)

Jedan od onih koji je odmah prihvatio vest iz 1888. godine je bio V. V. Preskot. Shvatanje Hristovog božanstva i vesti opravdanja verom dovelo je do potpune promene kod Preskota. Od tada, Hristos je postao centar svega onoga što je propovedao i svake istine koju je crkva imala.

Preskot i njegova supruga su bili lični prijatelji Elene Vajt. Zajedno su radili u uspostavljanju dela za vreme boravka Elen Vajt u Australiji. Bio je predsednik više adventističkih koledža i cenjeni biblijski skolar zbog čega je putovao po svetu utvrđivajući crkvu.

U početku je Preskot imao nepotpuno shvatanje o Hristu. Pisao je da je Hristos **“dva puta rođen, jednom u večnosti rođen od Oca, i opet ovde u telu”** (W.W. Prescott, “The Christ for Today, Advent Review and Sabbath Herald, April 4, 1896, 232). Ovo njegovo shvatanje će se kasnije promeniti, kao što ćemo videti. Preskot će postati jedan od glavnih glasova u korist verovanja u večno postojanje Isusa Hrista.

Preskot je 1901. godine, postao potpredsednik Generalne konferencije a 1902. godine editor Revju end Herald (Review and Herald). Odmah je počeo da piše seriju editorskih članaka pod naslovom “Proučavanje poruke Jevandjelja” u kojima se trudio da uzdigne Hrista. U izdanju od 2. Septembra 1902. godine, Preskot je počeo svoj članak objašnjavajući šta izraz **“Ja Sam”** znači. Nakon što je dao definiciju biblijskog rečnika, on je nazvao Hrista **“večna Reč”** (“eternal Word”), **“večno biće”** (“eternal being”) i više puta **“večni Sin”** (“eternal Son”). Nema sumnje da je sada Preskot potvrđivao potpunu večnost Isusa Hrista.

Kako je došlo do ove promene?

Videli smo da je profesor Preskot odmah prihvatio vest iz 1888. godine i da je počeo da naglašava Hrista u svim svojim propovedima. Međutim, boravak u Australiji i saradnja sa Elenom Vajt su svakako bili jedni od ključnih događaja koji su vodili ka razvoju njegovog shvatanja božanstva Isusa Hrista.

Godine 1895. u Armadejlu (Armadale), predgrađu Melburna, je vođena evangelizacija. Tu su propovedali evangelista Džon Corlis (John Corliss) i Elena Vajt ali je posebno bio zapažen nadahnuti Preskot čije su hristocentrične propovedi osvajale slušaoce. Svi su bili duboko iznenađeni uspehom koga su imali uprkos velikim predrasudama prema adventistima. Sin Elene Vjat, V. C. Vajt (W. C. White) je pisao za Preskota da **“je njegova tema od početka do kraja uvek Hristos”**. On kaže da je Preskot propovedao **“sa takvom jasnoćom i silom da je to prevazišlo sve”** što je on **“ikada čuo u svom životu”** (W. C. White to Bretheren, November 21, 1895)

Sama Elena Vjat je bila oduševljena Preskotovim propovedima i o tome je pisala: **“Znam da odkada je došao na ovo mesto, na njega se izlio Duh Sveti, a njegove usne su bile dodirnite**

živim ugljevljem sa oltara. Znali smo i mogli smo da prepoznamo glas Pravog Pastira. Istina se razlagala sa usana Božjeg sluge kao da je ljudi nikada nisu pre čuli, a nevernici su prebledivši govorili: “Taj čovek je inspirisan.” Ljudi se nisu šetali okolo nego su odmah išli u šator da slušaju kao da su bili očarani.” (Ellen White, VSS 390).

Preskot je nakon ove evangelizacije proveo više meseci u Kuranbongu (Cooranbong) severno od Sidneja radeći sa Elenom Vajt. Ona je o tome pisala: **“Mi znamo da profesor Preskot radi pod uticajem Duha Svetoga od Boga. On je dao trubi jasan zvuk. Ceo mesec dana je Božja Reč proučavana, a interes je probuđen na ovom mestu.”** (21MR 394)

Još pre nego što je pošao za Australiju, Preskot je dobio zadatak da napiše Subotno-školske lekcije za 1896-7. godinu iz Jevanđelja po Jovanu. Preskot je ovo shvatio vrlo ozbiljno i na putu za Sidnej je studrao ovo Jevanđelje. Naročitu pažnju je posvetio Hristovom prepostojanju i večnost Hristovog božanstva. Ovo je naročito promatrao u vezi shvatanja Božanstva (“Godhead”) koje je uglavnom bilo prihvaćeno. Pa ipak, mnogi su povezivali nauku o Trojstvu samo sa crkvenim kredima i onim što je bilo nepoželjno u adventističkom učenju. Ali, da li je to bilo ispravno?

Za to vreme u Australiji, Preskot koji je poznavo grčki i latinski jezik je intenzivno proučavao pitanje arijanizma, hristologiju i pitanje Trojstva. S obzirom da arijanizam kod nekih ranih adventista nije bio neki stub adventističkog verovanja u svetlosti svega onoga što je shvatio kroz proučavanje Jovanovog Jevanđelja, Preskot je svhatio da arijanizam nije biblijsko učenje. Njegovo shvatanje večnog Hristovog božanstva je postajalo sve jasnije i jasnije.

Drugi značajni trenutak u Preskotovom boravku u Australiji, je njegova uska saradnja sa Elenom Vajt oko spremanja knjige Čežnja vekova. Iako je Elena Vajt bila zauzeta pripremom ove knjige, ona je odvajala od dragocenog vremena da prisustvuje doktrinalnim predavanjima koje je Preskot držao 1896. godine za oko 40 propovednika i profesora u Kuranbongu kraj Sidneja. Elena Vajt je tražila od Preskota da čita njen manuskript knjige Čežnja vekova pre nego što knjiga bude odštampana. U svom dnevniku od 18. Februara 1896. godine je zapisala: **“Posle podne su došli brat i sestra Preskot. Imali smo lepu posetu sa sestrom Preskot. Brat Preskot je bio sa Marian [Marian je bila sekretarica Elene Vajt] u vezi knjige “Hrstov život” [“Čežnja vekova”]. On je čita a to je poslednje čitanje pre izdavanja.”** (Elen White, Manuscript 62, 1896).

Tri meseca kasnije, 1. Juna 1896, u vreme kada je Preskot držao predavanja u Biblijskom institutu koje je Elen Vajt posećivala i gde je njena sekretarica Marian pravila beleške tih predavanja, Elena Vajt je napisala: **“U poslednjem izveštaju predavanja, Marian je imala dragoceni materijal da doda, a to je zahtevalo da dobije novi set kopija sa dodatcima.”** (Arthur L. White, Ellen G. White: Volume 4 – The Australian Years: 1891-1900, 388). Mi znamo da je Preskot u svojim predavanjima insistirao na Hristovoj upotrebi **“Ja Sam”** kao dokaz za Hristovu večnost a naročito 2. Mojsijeve 3:14. (Letter by Herbert Camden Lacey to LeRoy

Froom on August 30, 1945). O tome takođe Elena vjat piše i u 1. glavi knjige Čežnja vekova na strani 24 originala: “**Hristos je onaj koji je iz žbuna na gori Horivu govorio Mojsiju “JA SAM KOJ JESAM..”** (“It was Christ who from the bush on Mount Horeb spoke to Moses saying, "I AM THAT I AM. . . .”)

Ovi izveštaji Preskotove uključenosti oko izdavanja knjige Čežnja vekova i sličnosti onoga što je on propovedao sa onim što je pisalo u Čežnji vekova, je jako problematično za one koji se protive nauci o Trojstvu i koji tvrde da je Elena Vajt bila protiv tog učenja, imajući u vidu da je Preskot bio jedan od glavnih podržavaoca nauke o Trojstvu. Njegovo čitanje manuskripta kao poslednja provera pred štampanje je neke protivnike nauke o Trojstvu nateralo da daju izjave da su Marian i Preskot svojevoljno ubacili citate u knjigu Čežnja vekova koji govore o Hristovom Božanstvu i večnosti (na primer to tvrdi Lynnford Beachy). Videćemo da su te optužbe neosnovane kada budemo govorili o jednom drugom adventističkom teologu, M. L. Andresonu (M. L. Andreason), koji je lično proveravao manuskripte Čežnje vekova, da se lično uveri da ih je Elen Vajt pisala.

U svakom slučaju, bilo da je Preskot u to vreme propovedao istu istinu o Hristovom večnom božanstvu zbog toga što je do toga došao kroz vlastito proučavanje Jevanđelja po Jovanu, ili zbog toga što je to pročitao u manuskriptu Čežnje vekova, očito je da je poruka u vezi Hristovog božanstva i Njegove večnosti, koju su propovedali Preskot i Elena Vajt, podjednaka. Nije teško zaključiti da je Duh Sveti nadahnjivao i Elen Vajt i Preskota i upućivao ih na ovu važnu istinu.

Kasnije na poznatoj Biblijskoj konferenciji iz 1919. godine, a i do kraja života, Preskot je zastupao biblijsko učenje o Trojstvu i sigurno, uz drugog vođu crkve, kao i Elene Vajt, bio jedan od najzaslužnijih što se ova biblijska nauka učvrstila u adventističkoj crkvi.

H. C. Lejsi (H. C. Lacey)

Očito je da je knjiga Čežnja vekova bila jedna od prekretnica u adventističkoj crkvi po pitanju opšteg prihvatanja Hristovog večnog božanstva kao osnove za verovanje u Trojstvo. Već smo videli povezanost Preskota sa tom knjigom i njegovim naglaskom na Hristovo Božanstvo. Ovde želimo da nešto kažemo i o Lejsiju koji je u to isto vreme bio mladi profesor u Avondejl koledžu (Avondale Colledge).

Kao i Preskot, i Lejsi je isto tako bio blizak prijatelj i saradnik Vajtovih u Australiji, naročito zato što se njegova sestra u to vreme udala za V. C. Vajta, sina Elene Vajt, tako da je bio član uže porodice. Njegov otac i majka su takođe pripadali užem krugu saradnika Elene i V. C. Vajta u Australiji. Za njega je Elen Vajt pisala da ga “Gospod ljubi” i da je “dragocen u Božjim očima” (Ellen White, letter 112a, 1897). Isto tako je dala svedočanstvo i za njega i njegovu supruga da su “izvršni učitelji” koji rade “dobar posao” u našoj školi (Ellen White, Letter 33, 1867, 7MR 254). Iako je završio našu školu u Batle Kriku (Battle Creek), prema svojim rečima i rečima

Elene Vajt, Lejsi je u to vreme tek trebao da se uči iz Biblije (Manuscript 174, 1897). Prilika za to je svakako bila tu u Australiji gde je bio u bliskoj saradnji sa Elen Vajt, Preskotom i Danielsom.

Cela porodica Lejsi, uključujući roditelje su postali adventisti kada je H. C. Lejsi bio oko 17 godina starosti. Oni su pre toga bili pripadnici Engleske crkve i prema rečima H. C. Lejsija, "prirodno su verovali u Trojstvo". Isto tako, on svedoči da kada su postali adventisti kroz rad pastora M. C. Israel i mladog brata V. L. Bejker (W. L. Baker), niko od njih nije podizao pitanje verovanja ili neverovanja o Trojstvu. O tome se nije diskutiralo. (Letter by Herbert Camden Lacey to LeRoy Froom on August 30, 1945). Ovo potvrđuje činjenicu da pitanje Trojstva u ranom adventizmu nije bilo diskutirano na crkvenom nivou niti je crkva u to vreme imala neki zvaničan stav prema tom verovanju. Oni koji su u adventizam dolazili iz crkava koje nisu verovali u Trojstvo (kao što su na primer Džejms Vajt ili Džozef Bejrts) su imali takvo shvatanje, dok su drugi kao što je na primer porodica Lejsi imali drugačije shvatanje. Međutim, kao što vidimo, nakon 1888. godine, vreme je sazrelo da i ova biblijska istina nađe mesto među drugim istinama koje je Bog otkrio crkvi.

H. C. Lejsi se seća kako je njegova majka u vreme pristupa adventističkoj crkvi bila iznenađena kada je slušala neke adventističke propovednike kako govore o Svetome Duhu ne kao o osobi, nego kao o nekoj sili ili uticaju. Prema svome svedočanstvu, on se zato naročito usredsredio na proučavanje istine o Svetome Duhu i postao je ubeđen za sebe da je Duh Sveti osoba. On je o tome držao predavanja kao i Preskot u Kuranbongu gde su dolazili i Marian, sekretarica Elene Vajt a i Daniels (Letter by Herbert Camden Lacey to LeRoy Froom on August 30, 1945).

Kao i u slučaju Preskota, i H. C. Lacey je u neku ruku povezan sa izdavanjem knjige Čežnja vekova s obzirom da je bio bliski saradnik sa Elen Vajt. On je imao razgovore sa Marian, sekretaricom Elene Vajt, naročito u pogledu hronološkog aranžiranja pasusa u knjizi Čežnja vekova gde je dao neke sugestije. Kada se kasnije o tome proćulo, počele su da kruže priće da je H. C. Lejsi imao veliku ulogu u izdavanju knjige Čežnja vekova, što je on i usmeno i pismeno poricao. (Arthur L. White, Ellen G. White: Volume 4 – The Australian Years: 1891-1900, 385).

I ovde kao u slučaju Preskota, zanimljivo je videti kako je Duh Sveti vodio ne samo proroka nego i vodeće ljude u shvatanju istine o prirodi Duha svetoga. Kada je knjiga Čežnja vekova izašla, oćito je da u 73. pglavlju, "**Neka se ne plaši srce vaše**", Elen Vajt govori o Svetom Duhu kao osobi, obraćajući se sa "On" (engleski "He" a ne "It") a ne kao nekoj sili ili uticaju. Osim toga, ona izjavljuje pripadnost Svetog Duha Božanstvu kao treće osobe: "**Ćovek može da se odupre i pobedi greh jedino moćnim delovanjem Trećeg lica Božanstva, koje će doći sa neizmenjenom silom u punini božanske moći.**" ("Sin could be resisted and overcome only through the mighty agency of the Third Person of the Godhead, who would come with no modified energy, but in the fullness of divine power.", Ellen White, - DA 671).

Kasnije je Lejsi mislio da je možda takvo izražavanje o Svetome Duhu kao osobi bila posledica njegovih predavanja o Svetome Duhu u to vreme (H. C. Lacey to W. C. White, July 27, 1936, Berrien Springs, MI: Center for Adventist Research, Andrews University). Međutim, još 1893. godine Elena Vajt piše o Duhu Svetome kao osobi: **“Sveti Duh je Utešitelj, u Hristovo ime. On je personifikacija Hrista, a ipak zasebna ličnost.”** (“The Holy Spirit is the Comforter, in Christ's name. He personifies Christ, yet is a distinct personality”, Ellen White, 20MR 324).

U jednom privatnom pismu koje je Elen Vajt poslala 1897. godine H. C. Lejsiju i njegovoj supruzi, ona piše o Duhu svetome kao o osobi datoj na mestu Hrista: **“Ali ni udaljenosti ni prilike ne mogu da nas razdvoje od “Utešitelja”. Gdegod da smo, gdegod da idemo, On je tamo, uvek je Prisutan, Osoba povezana sa nebom, Onaj koji nam je dat umesto Hrista, koji deluje umesto Njega. On je uvek sa naše desne strane, da nam govori smirujuće, nežne reči, da podrži, održava, uzdigne i razvedri.”** (“But no distance, no circumstances can separate us from "the Comforter." Wherever we are, wherever we may go, He is there, always a Presence, a Person connected with heaven, One given us in Christ's place, to act in His stead. He is always at our right hand, to speak to us soothing, gentle words, to support, sustain, uphold, and cheer.” Ellen White, Letter 89b, 1897, pp. 1, 2. - To Mr. & Mrs. Herbert Lacey, March 22, 1897. 2MR 32).

Ovi događaji sa H. C. Lejsijem i sličnost poruke koju je on propovedao o Svetom Duhu nakon svog ličnog proučavanja ovog predmeta, sa onim što je Elena Vajt pisala u Čežnji vekova, isto tako kao i u slučaju Preskota, čini veliki problem onima koji ne prihvataju Trojstvo niti zasebnu ličnost Svetoga Duha jednaku sa Ocem i Sinom, kao što je to izraženo u ovoj knjizi. Neki su išli čak dotle da izjavljuju da je zbog sličnosti onoga što je Lejsi propovedao o Svetome Duhu, Lejsi zajedno sa sekretaricom Elene Vajt, Marian, ubacio ovo u Čežnju vekova (na primer to tvrdi Lynnford Beachy). Međutim, ovakve optužbe nemaju nikakve podrške činjenicama. Sličnost poruke dolazi od nadahnuća Duha svetoga koji je vodio H. C. Lejsija u njegovim proučavanjima kao što je vodio i Elenu Vajt u pisanju knjige Čežnja vekova.

Njegov čvrsti stav po pitanju Trojstva se vidi i 1906. godine kada piše članak pod naslovom **“Biblijski časovi”**, izveštaj da su u našoj školi u Engleskoj (Duncombe Hall College, kasnije Newbold College), te godine, između ostalog, proučavali i o prirodi **“trojednog Boga”**. (H. Camden Lacey, "The Bible Classes," The Missionary Worker, London, 6 June 1906, p. 91. 41)

H. C. Lejsi će kasnije na poznatoj Biblijskoj konferenciji iz 1919. godine a i do kraja života, biti jedan od vernih stubova po pitanju učenja o Svetom Duhu i Trojstvu, i kao Preskot, jedan od glavnih vođa preko kojih se ova istina učvrstila u adventističkoj crkvi.

A. G. Daniels (A. G. Daniells)

Daniels je jedan od najprominentnijih vođa u adventističkoj crkvi iz vremena kraja 19. i početka 20. veka. Bio je predsednik Generalne konferencije od 1901. do 1922. godine. Blizak saradnik i prijatelj Elen Vajt.

Igrom slučaja, ili bolje reći Božjim providenjem, i Daniels je bio u Australiji u vreme tamošnjeg boravka Elen Vajt. U to vreme, 1895. godine, on služi kao predsednik Centralne Australijske oblasti, a 1897. godine je izabran kao prvi predsednik novoorganizirane Australijske unije.

Daniels je u Australiji bio u uskoj saradnji i sa Elen Vajt i sa Preskotom i sa Lejsijem. Za Preskotove propovedi je rekao da **“Propovedanje Isusa kao što je to profesor Preskot radio, je izgleda kompletno razoružalo ljudske predrasude”**, te da je javno mnjenje o adventistima bilo **“kompletno revolucionarno”** promenjeno. Daniels kaže da je i kod njega Preskotovo propovedanje dovelo do promene njegovog ličnog duhovnog žovota. (A. G. Daniells to O. A. Olsen, November 22, 1895). Daniels i Preskot su postali doživotni prijatelji a kasnije u vreme kada je Daniels postao predsednik Generalne konferencije, saradnja sa Preskotom je nastavljena jer je Preskot izabran kao zamenik predsednika a i editor Revju end Herald . Sve je to ostavilo duboki trag na Danielsa koji je sam doživeo primenu u načinu svog poučavanja doktrine u serijama predavanja koje je imao u Australiji nakon što je Preskot napustio Australiju.

Isto tako, Daniels je bio prisutan na predavanjima koje je Lejsi držao o Svetome Duhu i bio upoznat sa shvatanjem Svetog Duha kao osobe. Kasnije će on sam da piše o Duhu Svetome, kao što je to na primer članak **“Služba Svetoga Duha”** gde piše da je Sveti Duh **“treće lice Božanstva”** i da je On **“naslednik i predstavnik Spasitelja”**. (A.G. Daniells, "The Ministry of the Holy Spirit," HR, November 22, 1906, p. 6).

Kroz njegovo vodstvo crkve u jednom od najkritičnijih perioda nakon smrti Elene Vajt, i čvrstom biblijskom stavu po pitanju Božanstva Isusa Hrista i ličnosti Svetoga Duha, Daniels će postati jedan od stubova učvršćivanja verovanja u Trojstvo. Period nakon 1915. godine je bio period u kojem neki od adventističkih istaknutih ličnosti nisu prihvatili novo shvatanje o Trojstvu. Bila je potrebna mudrost od Boga da bi se crkva održala u jedinstvu a Daniels je očito bio na vrhuncu tog zadatka.

Naročito je bilo od neprocenjivog značaja njegovo vodstvo za vreme biblijske konferencije iz 1919. godine gde su različita shvatanja po pitanju Trojstva pretila da dovedu do gubitka jedinstva. Nešto više o Danielsovoj ulozi u toj konferenciji ćemo reći kda se budemo osvrnuli na tu konferenciju.

M. L. Andreasen

U dosadašnjem opisu nekoliko vodećih ljudi adventističkog pokreta sa kraja 19. veka, videli smo koliko je verovanje u potpuno Božanstvo Isusa Hrista i ličnost Svetog Duha, onako kako je to izraženo u knjizi Čežnja vekova, značilo za one koji su bili usko povezani sa Elenom Vajt u Australiji za vreme izdavanja te knjige. Preskot, Lejs, Daniels, Elena Vajt, svi su bili oduševljeni ovim novim naglaskom na božanstvo Isusa Hrista i shvatanje Duha Svetoga. Ono što je Elena Vajt napisala o Hristu nije ostalo nezapaženo među adventističkim vođama i teolozima i oni su ubrzo shvatili svo bogatstvo ovog novog fokusiranja na večno božanstvo Isusa Hrista i njegovu službu otkupa koja je proizašla iz poruke iz 1888. godine.

Najveći podsticaj tom novom shvatanju je bila izjava Elen Vajt o Hristovim atributima: **"Isus je izjavio: 'Ja sam Vaskrsenje i Život.' U Hristu je iskonski, nepozajmljeni, nestečen život. 'Ko ima Sina Božjega ima život.' Hristovo božanstvo je vernikovo čvrsto obećanje o večnom životu."** (Jesus declared, "I am the resurrection, and the life." In Christ is life, original, unborrowed, underived. "He that hath the Son hath life." The divinity of Christ is the believer's assurance of eternal life. - The Desire of Ages, p. 530, 1898.)

Nije čudo da je M. L. Andreason, jedan od naših najpoznatijih teologa 20. veka, a koji je prihvatio adventnu vest nekoliko godina pre nego što je Elen Vajt napisala Čežnju vekova 1898. godine, shvatio težinu njenih reči u teološkom smislu, kao što su i drugi vodeći ljudi naše crkve to shvatili. On je u početku sumnjao da je to Elen Vajt napisala svojom rukom i verovao je da je to neko drugi, ubacio u njene spise pre štampanja. Verovao je da Elen Vajt bez teološkog vaspitanja nije mogla tako nešto da napiše. Kada je bio pozvan da postane profesor u jednoj našoj školi, odlučio je da direktno proveriti kod Elene Vajt da li je moguće da je te teološke izreze ona napisala jer oni imaju veliko značenje koje je kompletno menjalo teološko shvatanje po pitanju Hristove Božanske prirode. On je proveo tri meseca kod Elen Vajt i proverio sve manuskripte koje je želeo da bi se uveri da je ona svojom rukom to napisala. Proverio je i druge tekstove koji slično govore. Ovde je njegovo svedočanstvo o tome:

“Video sam u njenom vlastom rukopisu izjave za koje sam bio sigiran da ih ona nije napisala, tj. da ih nije mogla napisati. Posebno sam bio zapanjen sa onim što nam je sada već poznati citat u Čežnji vekova, strana 530 [original] “U Hristu je iskonski, nepozajmljeni, nestečen život.” Ova izjava u to vreme je bila revolucionarna i zahtevala je kompletnu reviziju mog predhodnog shvatanja kao i shvatanja denominacije u pogledu Hristovog Božanstva.” (M. L. Andreasen, “Testimony of M. L. Andreasen,” October 15, 1953. Ellen G. White Estate Branch Office, Berrien Springs, Michigan. From Vesta Andreasen, daughter of M. L. Andreasen)

Na drugom mestu M. L. Andreasen kaže koliko su ove smele izjave o Trojstvu bili iznenađenje za mnoge i koliko su uticale na prihvatanje Trojstva: **“Sećam se koliko smo bili zapanjeni kada**

je Čežnja vekova prvi put objavljena, jer ona sadrži neke stvari koje smo mislili da su neverovatne, između ostalog, doktrina o trojstvu koja nije bila opšteprihvaćena od adventista do tada.” On kaže da je bio “siguran da sestra Vajt nikada nije to napisala”, ali tokom boravka kod nje je “pronašao to u njenom vlastitom rukopisu, upravo onako kako je bilo odštampano.” (M. L. Andreasen, “The Spirit of Prophecy,” an unpublished chapel address given at Loma Linda, California, November 30, 1948)

Ova svedočanstva M. L. Andresena se mogu poslušati u audio snimku jednog od njegovih govora koji se može naći na internetu: <http://www.youtube.com/watch?v=ZtVmtSPYaPw>

Po rečima Andreasena, ckva je morala da menja svoje shvatanje o Isusu Hristu što je bio preduslov jasnijem shvatanju Božanstva i Trojstva. Nisu svi naši teolozi prihvatili te promene ali tokom vremena i proučavanja Biblije, ono što je Elen Vajt napisala u Čežnji vekova je postalo službeno crkveno verovanje izraženo u verovanjima o Hristovoj Božanskoj prirodi i Trojstvu.

F. M. Vilokoks (F.M. Wilcox)

F. M. Vilokoks (F.M. Wilcox) je u to vreme bio urednik najuticajnijeg adventističkog časopisa *Rivju end herald* (Review and Herald). On je u izdanju od 8. oktobra 1913. godine još jasnije potvrdio adventističko verovanje u Trojstvo. U tom izdanju, na istoj stranici gde se završava jedan članak od Elen Vajt (koliko bi bilo verovatno da ona nije pročitala članak od Vilokoksa?), on u članku “**Poruka za danas**” (“**The Message for Today**”) iznosi 15 tačaka adventističkih verovanja. Njegova izjava je, kako on kaže, data onima koji žele da znaju koje su “**glavne karakteristike**” (“**cardinal features**”) adventističkog verovanja. Prvo od 15 verovanja je verovanje u Trojstvo:

“Radi onih koji žele da detaljnije znaju glavne karakteristike vere koju drži ova zajednica, mi ćemo navesti da adventisti sedmog dana veruju:

1. U božansko Trojstvo. Ovo Trojstvo se sastoji od večnog Oca, kao ličnosti, duhovnog bića, svemoćnog, sveznajućeg, beskonačnog u sili, mudrosti i ljubavi; od Gospoda Isusa Hrista, Sina večnog Oca, kroz koga je sve stvoreno i kroz koga će biti ispunjeno spasenje i otkup; i od Svetog Duha, trećeg lica Božanstva, sile obnobljenja u delu otkupljenja.” (Review and Herald, October, 9. 1913. p. 21)

Težinu ovoj izjavi daje i činjenica da se sve to desilo za vreme života Elen Vajt i ona je bila svesna toga. Zašto Elen Vajt nikad nije osudila ove izjave našeg verovanja o Trojstvu ako se ona tome protivila kao što neki tvrde? Ona se nikada nije ustručavala da javno osudi pogrešna učenja pojedinaca kao što je, na primer, panteističko učenje Keloga, njenog ličnog prijatelja, koga su ona i njen suprug podržavali svim sredstvima pre nego što je odstupio od pravog učenja. Nije se

ustručavala da javno ukori A. F. Balendžera (A. F. Ballenger) i pokret “svetog tela” (“holy flesh”), kao što se nije ustručavala da ukori ni mnoge druge koji su skretali sa puta istine i kojima je slala upozorenja koja joj je Bog davao. Kako to da nije uputila nijednu primedbu braći koja su pisala o Trojstvu kao ni F. M. Vilkoksu nakon njegovog ubedljivog članka u kome je Trojstvo predstavljeno kao naše verovanje?

Zar jedno takvo verovanje, koje je javno izneseno u službenom adventističkom časopisu u nameri da neadventiste obavesti šta mi verujemo, ne bi izazvalo njenu osudu ukoliko je ono pogrešno? Što je još važnije, F. M. Vilkok je bio čovjek koga je Elen Vajt izabrala za jednog od poverenika njene zaostavštine. Oni koji se suprote adventističkom verovanju u Trojstvo vrlo rado postavljaju pitanje zašto Elen Vajt ne koristi reč Trojstvo (iako koristi druge reči koje znače isto), ali ne daju odgovor na pitanje zašto ona ne piše protiv Trojstva ili protiv ovog prominentnog adventističkog vođe, urednika *Rivju end heralda* (Review and Herald), koji je izrazio ne samo svoje verovanje u Trojstvo, nego ga proglasio i verovanjem cele crkve. Teško da bi jedno navodno “strašno” krivooverje koje ovi protivnici Trojstva ističu prošlo nezapaženo pred očima Božjeg proroka.

Iako je Vilkok 1913. napisao u izjavi verovanja da adventisti veruju u Trojstvo, još uvek je to verovanje trebalo bito potvrđeno od strane crkve, a prilika je došla kada je 1930. godine došao zahtev iz Afričke divizije da se u godišnjaku adventističke crkve izdaju verovanja koja će pomoći vlastima i ostalima da bolje razumeju ko su adventisti. Sastavljen je odbor koji će da napiše ta verovanja, ali je praktično Vilkok bio onaj koji ih je definirao. Što se tiče tih izjava, zapazimo da nije bilo nekog formalnog glasanja crkve da li se ta verovanja prihvataju. To je bilo u skladu sa dotadašnjom praksom da se verovanja ne izglasavaju nego su to samo bili izveštaji onoga što crkva veruje. To je bio slučaj i sa predhodnim izjavama verovanja iz 1872. i 1889. godine koje je sastavio Urija Smit i koja isto tako nisu formalno izglasana od strane crkve kao službena crkvena kredo ili verovanja.

Godine 1931. se u adventističkom godišnjaku pojavljuje izjava od 22 verovanja koje je manje više sastavio Vilkok, a drugo verovanje je glasilo skoro identično onome što je Vilkok napisao 18 godina ranije:

“2. Da se Božanstvo ili Trojstvo sastoji od Večnog Oca, ličnosti, duhovnog Bića, svemoćnog, sveprisutnog, sveznajućeg, beskonačnog u mudrosti i ljubavi; od Isusa Hristosa, Sina Večnog Boga, kroz koga je sve stvoreno i kroz koga će se ostvariti spasenje otkupljenih; i od Svetog Duha, trećeg lica Božanstva, velikog činioca oživljavanja u delu otkupa.”(“Fundamental Beliefs of Seventh-Day Adventists”, 1931, SDA Yearbook, p. 377)

F. M. Vilkok je takođe te 1931. godine potvrdio to službeno učenje crkve sledećim rečima:

“Mi prepoznajemo božansko Trojstvo - Oca, Sina i Svetog Duha – pri čemu svaki od njih poseduje posebnu i odvojenu ličnost ali jedno u prirodi i svrsi, tako spojeni u tom

beskrajnom jedinstvu, da apostol Jakov govori o njima kao 'jednom Bogu' (Jakov 2:19)."(F. M. Wilcox, "Christ Is Very God," Review and Herald, CVIII, October 29, 1931, 3.)

Tek 1946. godine, kada je ta izjava postala opšte prihvaćena, je službeno glasano na zasjedanju Generalne konferencije da je izjava iz 1931. godine službeno crkveno verovanje i da se od tada izjava verovanja može menjati samo na zasjedanjima Generane konferencije. To je i bio slučaj kada je 1980. godine u Dalasu dodatno precizirano današnje verovanje u Trojstvo: **“Postoji jedan Bog: Otac, Sin i Sveti Duh, zajednica tri lica iste večnosti. Bog je besmrtn, svemoćan, sveznajuć, iznad svega i svuda prisutan. On je beskonačan i prevazilazi moć ljudskog shvatanja, ali ipak poznat preko otkrivanja o Sebi. On je večno dostojan da Ga sva stvorenja poštuju, obožavaju i da Mu služe.”**

Suprotna mišljenja

Iako je 1888. godina i štampanje knjige Čeznja vekova bila prekretnica u opštem pravcu ka kome se adventistička crkva kretala po pitanju Trojstva, ne znači da su svi odjednom prihvatili novu svetlost. Kao što je bilo i sa drugim doktrinama crkve, ona nisu izglavavana većinom, nego je to bio process u kome je crkveno telo raslo u spoznajama do određenog jedinstva. Izjave verovanja su bile samo smernice onoga što crkva veruje ali ne i crkvena kredo prema kojima bi se nekom prosuđivalo da je vernik ili jeretik. Nije čudo da u periodu krajem 19. i početku 20. veka pa i kasnije, sve do danas, nalazimo i one koji su imali različito shvatanje po pitanju Trojstva. Kao što ćemo videti, neki od njih su bili i bliski prijatelji Elene Vajt, kao što je to bili Urija Smit, S. N. Haskel (S. N. Haskell) ili J. S. Vošburn (J. S. Washburn). Sama činjenica da su ljudi i sa jedne i sa druge strane shvatanja istine o Trojstvu, bili prijatelji sa Elenom Vajt i da ona ni jedne ni druge nije ukoravala u vezi verovanja ili ne verovanja u Trojstvo pokazuje da je ona to videla kao normalan rast crkve u poznanju istine gde je pre svega jedinstvo bilo od neprocenjive važnosti kao uslov duhovnog napretka crkve. Iako je ono što je ona napisala u Čeznja vekova po pitanju božanstva Isusa Hrista bilo prema rečima M. L. Andreasena “revolucionarno” u pogledu shvatanja biblijskog Trojstva, ipak je ona bila protiv “revolucija” u crkvi.

Evo nekoliko primera ljudi koji su imali suprotno mišljenje od onoga što su imali Daniels, Preskot ili Lejsi:

U svojoj knjizi Gledati u Hrista, Urija Smit piše: **“Jedino Bog je bez počtka. U najranije vreme kada je početak mogao biti, period toliko udaljen da za ograničeni um to izgleda kao večnost, pojavila se Reč.”** (Uriah Smith, Looking Unto Jesus or Christ in Type and Antitype, Battle Creek, Mich, Review and Herald Publishing Company, 1898, 10.) Ovo jasno pokazuje da Urija ima poluarijevsko shvatanje Isusa Hrista.

Što se tiče Svetoga Duha, Urija Smit je pisao za Svetog Duha da **“Biblija koristi izraze koji se ne mogu uskladiti sa idejom da je to osoba kao što su Otac i Sin. Nasuprot, Biblija pokazuje da je to božanski uticaj od oba, medium koji predstavlja njihovu prisutnost i kroz koji oni imaju znanje i moć kroz ceo svemir, kada lično nisu prisutni.”** (Review and Herald, October, 28, 1890, 644).

S. N. Haskel je 1905. godine pisao o Hristu kao rođenom od Boga: **“Hristos je bio prvorođeni na nebu; isto tako je bio Božji Prvorođeni na zemlji”** (S. N. Haskell, The Story of the Seer of Patmos, 1905, 98, 99), kao i **“Bog je dao Svog Prvorođenog za otkup sveta i zbog toga u Božjem planu prvorođeni su uvek nasleđivali posebne privilegije.”** (S. N. Haskell, The Cross and Its Shadow, South Lancaster, Mass, Bible Training School, 1914, 75).

J. S. Vošburn (J. S. Washburn) je još 1884. godine ušao u službu i služio na raznim mestima u crkvi, a najviše je bio poznat kao evanđelist. Bio je prijatelj sa Elenom Vajt. Njegovo protivljenje nauci o Trojstvu se očituje naročito nakon njegovog penzionisanja sve do svoje smrti sredinom 20. veka. Naročito se protivio onome što je Preskot učio da se Hristos kao Jahve javio Mojsiju. Optuživao je Preskota da je modalista koji veruje da su Otac i Sin jedna osoba. Verovao je da je Isus **“rođen od Njegovog Oca Jehove.”** (“begotten, born, of His Father (Jehovah).” (J. S. Washburn, “The Trinity, circa 1940, 1).

C. S. Longacre je isto tako dugogodišnji propovednik i vođa u crkvi. Nikada nije prihvatio večno božanstvo Isusa Hrista. Za Hristovo “rađanje” je napisao: **“On [Bog Otac] bio je u stanju da reprodukuje Samog Sebe i podigao je drugog samopostojećeg Boga koji ima sopstveni život i silu i attribute.”** (“He [God the Father] was capable of reproducing Himself and bringing forth another self-existent God possessing His own life and power and attributes.” C. S. Longacre, “The Deity of Christ”, January 1947, 3.). Do svoje smrti je ostao protivnik učenju o Trojstvu.

V. R. Frenč (W. R. French) je isto tako bio poštovani pastor i biblijski učitelj još sa početka 20. veka. Kao Vošburn i Longacre, i on je verovao da Hristos ima početak. Iako ćemo kasnije videti da je početkom 20. veka pisao o Trojstvu kao biblijskoj istini, ipak nikad nije prihvatio večnost Hristovog božanstva. Živeo je sve do 1968. godine i najverovatnije bio poslednji od poznatih imena iz doba početka 20. veka koji je zbog svog nepromenjenog stava u vezi Hristove božanske večnosti, bio na suprotnoj strani od cele crkve koja je mahom u to vreme bila većinski ujedinjena u prihvatanju Trojstva.

Biblijska konferencija iz 1919. godine

U vezi diskusije o Trojstvu važno je napomenuti i ono što se desilo sa biblijskom konferencijom koju je Generalna konferencija organizirala 1919. godine a na koju su bili pozvani profesori naših škola i vođe crkava. Konferencija je bila zatvorena za javnost, a transkripti diskusija i predavanja sa konferencije su bili "zakopani" u arhivama sve do 1974. godine kada su slučajno pronađeni. Postoje više hiljada stranica sa te konferencije kao bogati materijal za istraživanje, ali ono što je za nas značajno je da se među ostalim diskutiralo i o Hristovom božanstvu i o Trojstvu i da je bilo različitih mišljenja i shvatanja.

Tokom diskusije je bilo jasno da su još uvek postojale razlike u shvatanju božanstva Isusa Hrista i njegove večnosti. Naravno, ta različita mišljenja po pitanju božanstva Isusa Hrista su se odrazila i na pitanje verovanja u Trojstvo. Najpoznatiji govornik je bio V. V. Prescott koji je predstavio seriju predavanja "Ličnost Isusa Hrista" ("The Person of Christ") gde je naglašavao večnost Isusa Hrista: **"Čitamo u prvom poglavlju Jovanovog Jevandelja "da je u početku bila Reč." Postoji velika razlika u načinu kako se to čita. Za nas mora da postoji početak stvarima. Za nas postoji početak. Međutim, kada dođemo do onoga što je nama početak, možemo da pogledamo nazad i da kažemo da Reč je bila potpuno bez vremenskog ograničenja."** (W. W. Prescott, "The Person of Christ," July 2, 1919 presentation, 1919 Bible Conference transcript, 9,10).

Prescott je govorio da je je Hrist večan ali da u neku ruku Hristos ima svoje postojanje od Oca. **"Postoji ispravno shvatanje, kako ja vidim, prema kome je Sin potčinjeno Ocu, ali potčinjenost nije pitanje atributa i Njegovog postojanja. To je samo pitanje proizvedenog postojanja ("drived existence") kao što čitamo u Jovanu 5:26: "Jer kako što otac ima život u sebi, tako daje i sinu da ima život u sebi;" Koristeći izraze kako ih mi koristimo, Sin je iste večnosti ("co-eternal") sa Ocem. To ne sprečava da je On jedinorođeni Božji sin."** (W. W. Prescott, "The Person of Christ," July 2, 1919 presentation, 1919 Bible Conference transcript, 20).

Za vreme kasnije diskusije ova izjava je dovela Prescotta do toga da je morao da precizira šta je mislio kada je rekao da Sin ima **"proizvedeno postojanje"** ("drived existence"). J. N. Anderson je mislio da ta Prescottova izjava čini Hrista nižim od Boga. Prescott je precizirao da se ne radi o inferiornosti i odgovorio za Hrista da je: **"Jedan sa Ocem u autoritetu, u sili, u ljubavi, u milosti i u svim atributima jednak sa njime ali drugi u prirodi. Ja volim izraz "drugi" bolje nego "inferiorniji", - drugi po ranku."** Ovde se Prescott slaže sa onim što je H. C. Lacey predložio u predhodnoj diskusiji da je Hristos niži u rangu od Oca samo kao drugo lice Božanstva. (Afternoon Discussions, July 2, 1919, 1919 Bible Conference transcript, 20,30).

Što se same doktrine o Trojstvu tiče, u diskusiji, V. V. Preskot, H. C. Lejsi, pored ostalih su branili nauku o Trojstvu, dok su neki drugi bili protiv. Na primer, L. L. Kavines (L. L. Caviness) je otvoreno izjavio da on **“ne može da veruje da su dva lica Božanstva jednaka, Otac i Sin, - da je jedno Otac a drugo Sin, i da bi isto tako moglo da bude i obrnuto..”**. Hristos je **“božanstven ali je božanski Sin. Ja ne mogu dalje da objasnim od toga, ali ja ne mogu da verujem u takozvanu doktrinu o Trojstvu o tri osobe koje su uvek postojale.”** (Afternoon Discussions, July 2, 1919, 1919 Bible Conference transcript, 30).

S obzirom da je bilo jasno da je bilo različitih mišljenja po pitanju Trojstva među prisutnima, i da bi moglo doći do tenzije, Daniels je želeo da odredi smer diskusiji i da se zadrži jedinstvo bez obzira na razliku mišljenja. Pozvao je da svako bude otvoren sa svojim stavom. Sam je dao svedočanstvo da je njemu knjiga Čeznja vekova učinila da su mu spale krljušti sa očiju da bi mogao bolje da vidi stvari po pitanju ove tematike. Naglasio je da neće biti **“glasanja po pitanju trojstva ili arijanizma”** (George Knight, A Search for Identity: The development of Seventh-Day Adventist Beliefs, 153) Na taj način je adventistička crkva ostala verna svom principu da se doktrine ne prihvataju preglasavanjem delegata na nekom skupu, nego zajedničkim proučavanjem i usaglašavanjem. Daniels je preporučio delegatima da održe dobar duh i da podele svo svetlo koje imaju po tom pitanju.

Ono što nam zapisi sa ove konferencije pokazuju je da još u to vreme nisu sve vođe crkve bile složne oko pitanja Trojstva. Neki od njih su još uvek imali staro shvatanje o Hristovom božanstvu koje je u neku ruku niže od Očevog. Samim time i pitanje Trojstva je bilo nešto što se nije uklapalo u njihovo verovanje. Sa druge strane, oni koji su imali shvatanje o Hristovom večnom božanstvu i potpunoj jednakosti sa Ocem, kao i shvatanje o ličnosti Svetog Duha, nisu videli problem u prihvatanju istine o Trojstvu.

Dr. J. H. Kelog (J. H. Kellogg) i panteizam

Iako panteizam nije tematika vezana uz diskusiju o Trojstvu, ipak se treba dotaći pitanja dr. Keloga i njegovog panteističkog shvatanja. Jedna od velikih primedbi onih među adventistima koji ne prihvataju Trojstvo, je da se Kelogov panteizam nekako može povezati sa njegovim verovanjem u Trojstvo. Koji je razlog takvog povezivanja panteizma sa Trojstvom? Odgovor na ovo pitanje ćemo videti malo kasnije nakon što kažemo nekoliko reči o dr. Kelogu i njegovom verovanju.

Ideje panteizma koje je dr. Kelog izneo u svojoj poznatoj knjizi **“Živi hram”** (“The Living Temple”) je Elena Vajt ovako definirala: **“Nove teorije u pogledu Boga i Hrista, kako je to izneseno u “Živom hramu”, nisu u skladu sa Hristovim učenjem. Gospod Isus je došao na**

ovaj svet da predstavi Oca. On nije predstavio Boga kao suštinu koja prožima prirodu, nego kao ličnost. Hrišćani treba da imaju na umu da Bog ima ličnost tako istinito kao što je Hristos ima.” (Ellen White, Letter 212, 1903 in SpM 324) U jednoj svojoj propovedi, Elena Vajt je ovako rekla koji je problem Kelogovog učenja: **“U knjizi “Živi hram” tvrdi se da je Bog u cvetu, u listu, u grešniku. Ali Bog ne živi u grešniku.”** (1SAT 343)

Elena Vajt u početku nije htela da čita Kelogovu knjigu niti da javno zauzme stav prema ovom učenju. Pa ipak, nakon dužeg vremena je prihvatila da pročita njegovu knjgu i u privatnim pismima više puta pokušavala da odvrati dr. Keloga od iznošenja ovakvih ideja. Za vreme zasedanja Generalne konferencije u Aprilu 1903. godinu mu je pisala o pogubnosti njegovog učenja u vezi temeljnih verovanja Adventističke crkve: **“Tvoje ideje su tako mistične da one uništavaju pravu suštinu a um nekih postaje zbunjen u pogledu temelja naše vere. Ako dozvoliš da tvoj um bude tako preusmeren, ti ćeš dati pogrešnu sliku radu koji nas je učinio onim što jesmo – Adventisti sedmoga dana.”** (Letter written by Ellen White to Dr. Kellogg, April 5, 1903).

Za vreme samog zasedanja konferencije, u svojim javnim govorima, Elena Vajt je nameravala da se otvoreno suoči sa Kelogom u vezi njegovog panteizma. Međutim bila je poučena kroz viziju da **“nesme ništa da kaže što bi dovelo do konfuzije i razdora na konferenciji.”** (DF 15C, W. A. Spicer, “How the Spirit of Prophecy Met a Crisis”, copy A, 30). Po rečima unika Elene Vajt, Artura Vajta (Arthur White) kao i u vreme Lucifera gde je pobuna trebala da se prvo dovoljno razvije, tako su i u vezi Keloga **“stvari morale da se razviju do određene tačke pre nego što bi se suočile na način koji bi svi razumeli o čemu se radi, da bi zauzeli pravi stav.”** (Arthur L. White, Ellen G. White, Vol.5, 293).

U stvari, kontraverza koja je nastala Kelogovim panteističkim shvatanjima o Bogu koji je prisutan u svemu što nas okružuje, shvatanje koje uništava ličnost Nebeskog Oca, je trajala više godina. Daniels kao predsednik Generalne konferencije i Preskot kao podpredsednik, su dugo vremena pokušavali da odvrte Keloga od štampanja te knjige. Kelog je upkos savetima vodeće braće Danielsa i Preskota, kao i odluke Generalne konferencije 1902. godine, protiv štampanja knjige, ugovorio sa Revju end Heraldom (Review and Herald) da odštampa knjigu. Međutim, dok su matrice za štampanje knjige Živi hram već bile spremne za štampanje, zgrada Revju end Herald je izgorela do temelja a sa njom i pripremljeni materijal za štampanje knjige. Pa ipak, dr. Kelog je leta 1903. godine odštampao knjigu kod privatnog izdavača. Knjiga je bila rado prihvaćena od mnogih, naročito u Batle Kriku i u tamosnjem sanatorijumu kao i u polju od strane mnogih propovednika. Generalna konferencija je u Julu 1903. godine poslala pismo predsednicima oblasti da je knjiga bila razmatrana na jesenjem zasedanju Generalne konferencije i da sadrži netačna učenja.

Čini se da je jesenje zasedanje Generalne konferencije koje je počelo 7. Oktobra 1903. godine, bilo prelomno u vezi Kelogovog panteizma jer je sada došlo vreme da se crkva javno suoči sa ovim krivoverjem. Iako nije bio plan da se diskutira o Kelogovom panteizmu, kada se dr. Kelog

pojavi se onima koji su bili glavni podržavaoci njegovog učenja, A. T. Džonsom, E. J. Wagonerom i dr. D. Polsonom (D. Paulson), bilo je očito da dr. Kelog želi da okrene mišljenje ljudi u Generalnoj konferenciji u korist svoje knjige.

Van predviđene agende na konferenciji, jedan dan je odvojen za diskusiju o Kelogovom panteizmu. Ceo dan se vodila diskusija o tome a zbunjenost među delegatima je bila velika. Neki su se pokolebali pod uticajem Keloga i njegovih podržavaoca A. T. Džonsa, E. J. Wagonera i dr. Polsona. Daniels je osetio da je zbunjenost bila toliko velika da na kraju dana, nije želeo da se ljudi odluče glasanjem za ili protiv. Jednostavno je raspustio skup. Dr. Polson koji je bio jedan od najačih podržavaoca Keloga, je zapretivši prstom rekao Danielsu “Ti pravis grešku svoga života. Nakon ovog meteža, uskoro, ćeš naći sebe kako se valjaš u prašini, a neko drugi će biti vođa dela.” Na to je Daniels odovorio: “Ja ne verujem u tvoje proročanstvo. U svakom slučaju, radije bih se valjao u prašini radeći ono što verujem da je pravo, nego da hodam sa prinčevima čineći ono što mi savest kaže da je pogrešno.” (A. G. Daniells, *The Abiding Gift of Prophecy*, 336, 337).

Daniels nije znao šta će sutra dan doneti jer je sve izgledalo da će Kelogov uticaj preovladati. Te večeri, kada je Daniels došao kući, dočekala ga je za njega olakšavajuća vest. Stiglo je pismo od Elene Vajt koje je trebao sutradan javno da pročita na sastanku delegata. Nekoliko dana ranije, Elena Vajt je dobila jasnu zapovest u viziji da je vreme da pošalje pismo koje će se javno pročitati na zasedanju.

Poruka Elen Vajt je bila nedvosmislena: **“Imam nešto da kažem u polgedu knjige “Živi hram”. Budite pažljivi u vezi podržavanja ideje ove knjige o Božjoj ličnosti. Kako mi je Gospod pokazao u vezi ovoga, te ideje ne nose Božje odobrenje. One su zamka neprijatelja za ovo poslednje vreme... Nama nije potreban misticizam koji se nalazi u toj knjizi... Pokazano mi je da je pisac te knjige na pogrešnom putu.”** (Ellen White, Letter 211, 1903, Review and Herald, Oct. 22, 1903)

Kada je sledeće jutro Daniels pročitao poruku Elene Vajt, osećanja među delegatima su sasvim okrenula od predhodnog dana. Ubrzo je neko pozvao da ustanu svi oni koji podržavaju ono što je Elena Vajt napisala i gotovo svi delegati su ustali. Sam Kelog je rekao da prihvata svedočanstvo i da će pokušati da koriguje svoju knjigu.

Ovde je sada mesto gde zelimo da damo odgovor onima koji žele da povežu učenje o Trojstvu sa Kelogovim panteizmom. Iako samo učenje nema nikakve veze sa Trojstvom nego sa pogrešnim shvatanjem ličnosti Boga, oni tvrde da je razlog tome Kelogovo verovanje u Trojstvo. U skripti “Božanstvo crno na belo” (može se naći na ovom sajtu <http://cdn.istinaotrojstvu.com/wp-content/uploads/sites/2/2013/12/Božanstvo-cno-na-belo.pdf>) se navodi da je Dr. Kelog verovao “u tri večno živa, jednaka bića” i da “u to vreme je poveo braću u crkvi u verovanju da su postojala tri odvojena božanska bića u božanstvu.” Dalje, na osnovu toga, daje se zaključak: **“Dr. Kelog je počeo da veruje u doktrinu trojstva. Verovao je u Boga Oca, Boga Sina i**

Boga Svetoga Duha! Da li i danas postoje ljudi koji veruju u istu stvar?" Na taj način se daje utisak da je verovanje u Trojstvo isto što i prihvatanje Kelogovih ideja, ili da su Kelogove ideje posledica verovanja u Trojstvo.

Kao dokaz ovim tvrdnjama i zaključku, citirano je pismo A. G. Danielsa koje je pisao V. C. Vajtu Oktobra 1903. godine, nakon završenog jesenjeg sastanka Generalne konferencije:

“Otkako se završio taj savet, osećao sam da treba da ti pišem u poverenju u vezi sa Dr. Kelogovim planom o reviziji i ponovnom izdanju “Živog Hrama”. On (Kelog) je rekao da je nekoliko dana pre nego što je došao na savet razmišljao iznova o toj stvari i da je shvatio da je napravio blagu grešku u izražavanju njegovih pogleda. Sve vreme se mučio da shvati kako da izrazi Božji karakter u odnosu na njegov rad u stvaranju. Tada je izjavio da je rekao da su njegovi raniji pogledi na trojstvo smetali da razjasni i da tačnu izjavu; ali da je za kratko vreme počeo da veruje u trojstvo i da sada jasno vidi gde su bile poteškoće i sada je verovao da može na zadovoljavajući način da razjasni stvari. Rekao mi je da sada veruje u Boga Oca, Boga Sina i Boga Svetog Duha; i njegov stav je bio da je Bog Sveti Duh, a ne Bog Otac, onaj koji ispunjava sav prostor i svaku živu tvar. Rekao je da je verovao ovo pre pisanja knjige, mogao tačno izraziti svoje poglede bez pogrešnog utiska koji je sada knjiga ostavljala. Suprotstavio sam mu prigovore koje sam pronašao u učenju i pokušao sam da mu pokažem da je to učenje toliko različito od jevanđelja da nisam mogao razumeti kako bi moglo biti revidirano menjajući samo nekoliko izraza. Neko vreme smo se raspravljali o ovoj materiji na prijateljski način, ali sam bio ubeđen da kada smo se rastali doktor nije razumeo sebe, niti karakter njegovog učenja. I nisam mogao razumeti kako bi mogao sve u nekoliko dana popraviti knjigu da bi bila ispravna. {Pismo: A. G. Daniels V. C. Vajtu. Oktobar 29, 1903. str. 1, 2}

Prvo da kažemo da je ovaj tekst nije tako napisan u pismu i da su izbačeni neki delovi, naročito oni gde Kelog govori da je verovao da je njegovo učenje u skladu sa onim što su učili A. T. Džons, E. J. Wagoner i Elena Vajt. Normalno je da kada se delovi iz citata izostavljaju da se stave tri tačke.

Drugo, pisac ove skripte, Nader Mansour, daje zaključak da je učenje adventističke crkve o Trojstvu povezano sa Kelogovom jeresi i kao dokaz uzima Danielsovu izjavu iz ovog pisma. Pogled u adventističku istoriju tog vremena nam daje dovoljno činjenica koje pokazuju da je taj zaključak pogrešan u vezi vodećih ljudi u crkvi tog vremena i njihovog verovanja. Već smo ranije videli da je Daniels u neadventistčkom časopisu izjavio da adventisti veruju u Trojstvo i da se to lako može proveriti u pisanom materijalu adventističke crkve. Daniels i Preskot su bili glavni nosioci učenja o Trojstvu, pa nam se čini čudno da bi neko došao do zaključka da je Daniels ovde izneo mišljenje da je nauka o Trojstvu glavni problem Kelogovih panteističkih shvatanja. O čemu se zapravo radi u ovom pismu i u ovom delu gde se pominje Trojstvo?

Naime, nakon jesenjeg zasedanja Generalne konferencije 1903. godine, Kelog nije odustao od ponovnog štampanja knjige i želje da ona bude podržana od Generalne konferencije. Shvatio je da su ključne figure u tome Daniels i Preskot kao predsednik i potpredsednik, a verovao je da ako uspe da njih zadobije da promene svoje mišljenje, sigurno je da će drugi bez problema slediti primer ovih crkvenih vođa.

Kada se pročita celo ovo pismo koje je Daniels pisao V. C. Vajtu, shvata se taj Kelogov plan. On je molio Preskota da ponovo pročita knjigu i da izbací ono što nije u redu. Isto tako, pokušao je Danielsu da objasni da je on sada za krako vreme shvatio nauku o Trojstvu, i tri Božanska lica, te da ono što je pisao da je Otac prisutan posvuda, se sada zapravo odnosi na Svetoga Duha, koji, je pošto je u potpunosti Bog, zapravo prisutan u svemu oko nas. Drugim rečima, nije Bog Otac koji ispunjava prirodu oko nas, kao što je napisao u prvom izdanju svoje knjige, nego Bog Sveti Duh. Tačan citat dalje Kelogove izjave glasi: **“Rekao je da je to verovao pre pisanja knjige, on bi mogao da izrazi svoja shvatanja bez da da pogrešan utisak koji knjiga sada ostavlja.”** (“He said that if he had believed this before writing the book, he could have expressed his views without giving the wrong impression the book now gives.”)

Ono što je jasno iz ovog pisma i ovih reči je da Kelog kaže da su njegova predhodna shvatanja o Trojstvu bila razlog zašto se loše izrazio u knjizi, ali da je za kratko vreme prihvatio verovanje u Trojstvo i da sada može bolje da izrazi svoje shvatanje o Bogu koji je prisutan svugda u prirodi, a što u stvari nije Bog Otac, nego Bog Sveti Duh. Njegova želja je bila da to novo verovanje želi da predstavi u novom izdanju knjige. Očito je da pre kratkog vremena, kada je pisao knjigu Živi hram, dr. Kelog nije verovao u Trojstvo, ili je imao loše verovanje o Trojstvu i da je to naveo kao razlog lošeg izražavanja svojih ideja u štampanoj knjizi. Danielsu je tada rekao da **“sada veruje u Boga Oca, Boga Sina i Boga Svetoga Duha.”** Ova njegova izjava o navodnom prihvatanju Trojstva za kratko vreme (svakako nakon štampanja knjige 1903 godine), je bio način da zadobije naklonost Danielsa, koji je verovao u Trojstvo, da podrži novo i revidirano izdanje Kelogove knjige.

U stvari, mi znamo da dr. Kelog nije verovao u Trojstvo pre pisanja svoje knjige jer je o tome pisao: **“Mi ne verujemo u trojednog Boga... verujemo da je ortodokсна doktina o trojstvu velika greška”** (J. H. Kellogg, “Reply to Eld. Wardner’s rejoinder” Review and Herald, November 25, 1880, p 340). Kada je onda Kelog prihvatio verovanje u Trojstvo i zašto? Očito je iz Danielsovog pisma da se to desilo pre kratkog vremena, nakon što je napisao svoju knjigu, i da sad može bolje da objasni ono što nije dobro objasnio u knjizi koju je već izdao jer sada navodno veruje u Trojstvo.

Međutim, u onome što je on rekao o Trojstvu u tom Danielsovom pismu, mi ne možemo da vidimo uopšte izjavu o jedinstvu Boga. U stvari, to što je Kelog izjavio kako je zapisano u pismu, je više “triteizam” (verovanje u tri Boga) nego vera u Trojstvo. Osim toga, jedan od ta tri Boga, Sveti Duh, je onaj koji ispunjava prirodu oko nas. Niko od adventista koji veruje u

Trojstvo ne veruje u ovakvo "trojstvo" koje je dr. Kelog navodno verovao. Ovo samo pokazuje da dr. Kelog nije poznavao osnove jedinstva Božanstva izraženom u nauci o Trojstvu.

Ovi Kelogovi argumenti nisu našli odgovor kod Danielsa i Preskota koji su očito shvatili da izvesne promene u knjizi gde se sada govori o trećem licu Božanstva kao onome koji je Bog prisutan u prirodi oko nas, nije ništa drugo do isti panteizam koji je Kelog već izrazio u pogledu Boga Oca. Ovo Danielsovo pismo nas izveštava da ni Daniels ni Preskot nisu videli kako se njegovo učenje može ispraviti i njihova čvrsta odluka da se ovde radi o nebiblijskom učenju. Jednostavno, nije bilo načina da oni podrže tu knjigu bez obzira na njegovo navodno novo verovanje u Trojstvo koje je prema njegovim rečima prihvaćeno u "kratkome vremenu." Dr. Kelog je njegove panteističke ideje počeo da javno širi još 1897 godine (Arthur L. White, *Ellen: Woman of Vision*, 434), u seriji predavanja, pa tako njegovo nedavno prihvatanje Trojstva, koje je izrazio krajem 1903. godine, svakako nisu imale nikakvog uticaja u pisanju njegove knjige niti u njegovom panteističkom verovanju.

Neki koji danas ne prihvataju Trojstvo tvrde da je panteizam proizašao iz Kelogovog verovanja u Svetog duha kao zasebne osobe Trojstva. To je jednostavno nepoznavanje istorijskih činjenica s obzirom da je Kelog u početku i u prvom izdanju svoje knjige govorio o Bogu Ocu koji prožima sve u prirodi a ne o Svetome Duhu. Njegov panteizam se razvio više godina pre nego što je i spominjao Trojstvo i osobu Svetoga Duha. Tek kada se susreo sa osudom crkve, da bi pridobio Danielsa i Preskota, on počinje da govori o verovanju u Trojstvo i o trećem licu Božanstva, Duhu Svetome, koji je navodno prisutan u prirodi oko nas. Ali, i ovde, osnovni problem bi više bio u tome što je Kelog kao i neki protivnici Trojstva, više verovao u Svetoga Duha kao silu koja ispunjava ceo svemir i prirodu oko nas. Njegova izjava da je Sveti Duh osoba i da je za kratko vreme počeo da veruje u Trojstvo, je samo pokušaj da se uskladi sa vodećim ljudima crkve u to vreme o Trojstvu i o trećem licu Božanstva, da bi dobio njihovu naklonost, više nego što je to bilo verovanje u ličnost svetog Duha kao lica takvog kako shvatamo lica Oca i Sina.

U stvarnosti, nije za čuditi se što su najveći protivnici Kelogovog panteizma upravo bili ljudi koji su verovali u Trojstvo, kao što je Daniels, Perskot a i Elena Vajt. Oni su u najpotpunijoj meri mogli da shvate šta panteizam čini od Božanstva, potpuno uništavajući ličnost jednog člana Božanstva bilo da se radi o Ocu ili o Svetome Duhu.

Nažalost, dr. Kelog nije prihvatio savet vodećih ljudi crkve, a niti savet Elene Vajt. Nekoliko godina kasnije je napustio crkvu šireći i dalje njegovo panteističko učenje. Ono što je još veća žalost je da je za sobom poveo i E. J. Wagonera i A. T. Džonsa, nekadašnje vesnike opravdanja verom iz Mineapoliske konferencije. Elena Vajt je savetovala A. T. Džonsa jos 1903. godine da se ne seli u Batl Krik na poziv dr. Keloga. Rekla mu je da je dobila jasnu poruku u viziji da će pasti pod uticaj Keloga. Kasnije je o tome pisala: **"U viziji sam ga [A. T. Džonsa] videla pod uticajem Dr. Keloga. Fine niti su bile pletene oko njega, i ruke i noge su mu bile povezane a njegov um i njegova shvatanja su bili zarobljeni."** (Ellen White, *Letter 116*, 1906.) Ovo

proročanstvo se nekoliko godina kasnije ispunilo kada je A. T. Džons u sledu događaja nakon kontraverze oko Kelogovog panteizma, napustio crkvu.

Članci i knjige sa kraja 19. i početka 20. veka i nauka o Trojstvu

Ono što smo do sada pričali o tome kako je došlo vreme kada je adventistička crkva počela krajem 19. i početkom 20. veka da se bavi istinom o Trojstvu kao posledica dubljeg shvatanja Božanstva Isusa Hrista i ličnosti Svetoga Duha, svakako se odražava i u crkvenoj literaturi iz tog vremena. Prvo ćemo pogledati jedan traktat i dve knjige koje direktno govore o Božanstvu Isusa Hrista, Svetome Duhu i Trojstvu, (Biblijska doktrina o Trojstvu, Čeznja vekova i Služba Svetoga Duha). Nakon toga ćemo pregledati nekoliko članaka iz crkvenih časopisa koje ćemo poređati hronološkom redom rađe nego prema tematici.

Biblijska doktrina o Trojstvu – Dr. Samuel Spear, 1892. godina

Kada je vest o punom Hristovom božanstvu postala temelj adventističkog verovanja, onako kako je izneta na Mineapolijskoj konferenciji 1888. godine i periodu nakon toga, bilo je neizbežno da se i istine koje su sa time povezane izađu na površinu. Istina o Trojstvu je vrlo brzo nakon Mineapolisa počela da nalazi svoje mesto u štampanoj literaturi adventističke crkve. Pacific Press (Pacific Press), gde je editor bio niko drugi nego E. J. Vagoner, glavni pokretač istine iznesene u Mineapolistu, je u Februaru 1892. godine, samo tri godine nakon Mineapolisa, izdala traktat pod nazivom **“Biblijska doktrina o Trojstvu”**(The Bible Doctroine of the Trinity, Pacific Press, 1892).

Ovaj traktat je bio odštampan u seriji “Biblioteka za učenike Biblije” (“Bible Students’ Library”). Ova serija je bila namenjena za javnost, i u kratkim sažetim tekstovima je objašnjavala pojedine biblijske doktrine. Ovo je bio ogromni “prvi korak” u pravcu učenja o Trojstvu. Naročito je značajno da je tekst pod odobrenjem preuzet od poznatog prezbiterijanskog pastora Dr. Samuel Spear, koji je nekoliko godina ranije bio štampan u Nju Jork Independantu (New York Independent of November 14, 1889).

Ovaj traktat se svakako bavi puninom Hristovog božanstva. Hristos je **“potpuno božanstven i potpuno Bog u pravom smislu”** (“truly divine and truly God in the most absolute sense”). Isto tako se govori o **“posebnosti između Boga Oca i Hrista”** (“distinction between God the Father and Christ”) kao i o potpunom **“jedinstvu Božanstva”** (“unity of the Godhead”). Isto tako se govori o **“arijevskom”** krivoverju vezi Hrista. Traktat takođe razjašnjava o **“različitosti službe, odnosa i delovanju prema ljudima”** unutar Božanstva (“diversity in offices, relations, and

actionstoward men”). Članak rasvetljava neka pogrešna shvatanja o onima koji veruju u Trojstvo i naglašava da oni nisu **“triteisti”** (nisu oni koji veruju u tri Boga). Isto tako, traktat objašnjava sveobuhvatno **“ime”** koje je u jednini u kršteničkoj formuli, **“jedan Duh”, “jedan Gospod”** i **“jedan Bog I Otac sviju”** i da je to **“božansko Trojstvo”**. Nema sumnje da **“u Bibliji je osnova za doktrinu o tri-osobnom Bogu”** (“in the Bible is the basis of the doctrine of the tri-personal God”).

Pa iako ovaj tekst govori o podređenosti (subordinaciji) Sina Ocu, čak i u svom božanstvu (naslov originala je bio “Hristova subordinacija” – “The Subordination of Christ”), još uvek je značajano da je Trojstvo predstavljeno kao biblijska nauka. Sve u svemu, ovo je bila logična posledica vesti iz 1888. godine i shvatanja potpunog Hristovog Božanstva. Značajnost ovog štampanog traktata je od ogromne važnosti za adventističku crkvu jer to jedan od prvih štampanih dokumenata po pitanju Trojstva koji je zacrtao jasnu putanju kojom će ova crkva da se kreće u vezi ovog biblijskog verovanja. Od tada pa na dalje, nije više bilo pitanja da li crkva prihvata ili ne prihvata ovu biblijsku istinu, nego je samo ostalo pitanje da se iskristalizira kako će se ta istina formulirati da bi odražavala u najjasnijem svetlu ono što Biblija uči o tome. Mi ćemo u nekim kasnijim publikacijama videti kako su neki teolozi, iako su u principu prihvatili nauku o Trojstvu, još uvek imali problema da u potpunosti shvate Hristovu prirodu i prirodu Svetoga Duha. Ali, pravac je zacrtan a godine proučavanja ove biblijske istine su dovele do onoga što adventisti danas veruju po tom pitanju. Kako je Hristova ličnost i ličnost Svetoga Duha postajala jasnija i jasnija u adventističkom učenju, tako je i doktrina o Trojstvu postajala jasnija.

Čežnja vekova - Elena Vajt, 1898. godina

Elena Vajt je još 1869. godine napisala za Isusa **“On je jednak sa Bogom”** (“He was equal with God, 2T 200). Isto tako je, još 1893. godine pisala o Duhu Svetome kao osobi: **“Sveti Duh je Utešitelj, u Hristovo ime. On je personifikacija Hrista, a ipak zasebna ličnost.”** (“The Holy Spirit is the Comforter, in Christ's name. He personifies Christ, yet is a distinct personality”, Ellen White, 20MR 324). Bez obzira na to, još uvek Čežnja vekova predstavlja najjasnije učenje po pitanju Hristovog večnog Božanstva.

Kao što smo videli u delu gde smo govorili o nekim ključnim ljudima u vezi razvoja doktrine o Trojstvu, knjiga Čežnja vekova je bila napisana za vreme boravka Elene Vajt u Australiji, krajem 19. veka. Njen rad na uspostavljanju i učvršćivanju dela u Australiji je bio timski rad bliskih saradnika, kao što su bili Preskot, Lejsi, Daniels i ostali. Preskotove Hristocentrične porpovedi su bile pravi blagoslov za sve koji su bili uključeni u taj rad, kako neadventiste tako i adventiste. Lejsi je držao predavanja o Svetom Duhu. Elena Vajt je oduševljeno pisala o radu kojeg su oni obavljali.

Ceo taj napor naših vodećih ljudi koji su shvatili značajnost ove istine isto tako ima svoj odraz u knjizi Čežnja vekova koja je izdata 1898. godine i koja je prema svedocima ljudi onog vremena (videli smo svedočanstvo M. L. Andreasena) bila prava revolucija što se tiče adventističkog učenja po pitanju Trojstva.

Zanimljivo je da je te iste godine Urija Smit izdao knjigu Gledati u Hrista. On jasno pokazuje svoje poluarijevsko shvatanje kada piše da Isus ima početak dok Otac nema početka: **“Jedino Bog je bez početka. U najranije vreme kada je početak mogao biti, period toliko udaljen da za ograničeni um to izgleda kao večnost, pojavila se Reč.”** (Uriah Smith, Looking Unto Jesus or Christ in Type and Antitype, Battle Creek, MIch, Review and Herald Publishing Company, 1898, 10.)

Ove dve knjige, Čežnja vekova i Gledati u Hrista, igrom slučaja, ili možda Božjim providenjem, su izašle iste godine i što se tiče shvatanja Hrista, predstavljaju dva suprotna shvatanja u vezi sa večnošću Isusa Hrista. Urija Smit predstavlja “staro shvatanje” nekih adventističkih osnivača, da Hristos ima početak i da nije večan u svojoj prošlosti, dok knjiga Čežnja vekova predstavlja “novo shvatanje” koje će od tada biti smer adventističkog verovanja u Trojstvo. Dok je knjiga Urije Smita bila izdana u malom izdanju u Americi, Čežnja vekova je doživela više miliona kopija širom sveta i prepoznata kao klasično delo od najvećeg značaja za našu crkvu.

Iako je u većini slučajeva za vreme formiranja stubova adventističkog verovanja od 1840-tih pa do 1980-tih, Elena Vajt uglavnom imala ulogu Božjeg vodstva u trenucima gde vodeći ljudi nisu mogli da pronađu rešenje, u ovom periodu od 1888. godine pa nadalje, njeno vodstvo je pomoglo crkvi da je uputi u pravom smeru. Elena Vajt nije ranije razvijala u dubinu pitanje Trojstva, ili potpunog Hristovog Božanstva, te ličnosti Svetoga Duha. U njenim ranijim spisima te istine su uglavnom bile podrazumevane. Sada je došlo vreme da svojim spisima pokaže važnost pravilnog shvatanja Božanstva koje će biti predmet istraživanja adventista u prvih četrdeset godina dvadesetog veka. (George Knight, A Search for Identity: The development of Seventh-Day Adventist Beliefs, 115).

Ovde ćemo dati samo neke citate iz Čežnje vekova koji govore o večnom božanstvu Isusa Hrista, kao i o ličnosti Svetoga Duha.

Izjava koja jasno govori o Svetom Duhu kao osobi i o Trojstvu se nalazi na 671. Strani originala: **“Čovek može da se odupre i pobedi greh jedino moćnim delovanjem Trećeg lica Božanstva, koje će doći sa neizmenjenom silom u punini božanske moći.”** (“Sin could be resisted and overcome only through the mighty agency of the Third Person of the Godhead, who would come with no modified energy, but in the fullness of divine power”, DA 671.)

Kako protivnici Trojstva pokušavaju da izbegnu neizbežni zaključak da postoje tri zasebna lica u “Božanstvu”? Prvo, neki kažu da izraz **“treće lice”** nije napisano velikim slovima. Drugi pak tvrde da iako se govori o trećem licu, ipak imamo u Božanstvu samo Oca i Sina kao zasebna lica

a da je treće lice zapravo prisutnost Oca i Sina ali ne i neko zasebno lice kao što su zasebni Otac i Sin. Treće, neki su proglasili da je tu rečenicu ubacio V. V. Preskot ili H. C. Lajsi

Ova rečenica dolazi iz jednog pisma koje je Elena Vajt napisala iz Australije braći u Americi još 1896. godine. Iako danas nemamo sačuvan rukopis od svega što je Elena Vajt pisala, ipak u ovom slučaju imamo sačuvan otkucano pismo koje je Elena Vajt pregledala i svojom rukom zapisivala dodatne rečenice koje nisu bile otkucane. To pokazuje da je ona lično revidirala to kucano pismo. Ovde se mogu pogledati kopije tog pisma sa rukopisom Elene Vajt koji pokazuje da je ona odobrila taj tekst a da nije neko ubacio ovu rečenicu kao što neki tvrde.

<http://www.whiteestate.org/issues/The-Trinity.pdf>

Slede citati iz Čežnje vekova koji jasno govore o Hristovom večnom postojanju u jednakosti sa Ocem:

“Gospod Isus Hristos bio je jedno sa Ocem od večnih vremena.” (“From the days of eternity the Lord Jesus Christ was one with the Father.”, DA 19.)

“U očima sveta On nije imao lepote zbog koje bi Ga poželeli; ipak, bio je utelovljeni Bog, svetlost Neba i Zemlje.” (“In the eyes of the world He possessed no beauty that they should desire Him; yet He was the incarnate God, the light of heaven and earth.” DA 23.)

“Sin čovečji je taj koji deli presto svemira. Sin čovečji je taj čije će ime biti "divni, savetnik, Bog silni, otac večni, knez mirni" (Isaija 9,6) (“It is the "Son of man" who shares the throne of the universe. It is the "Son of man" whose name shall be called, "Wonderful, Counselor, The mighty God, The everlasting Father, The Prince of Peace.”” Isaiah 9:6, DA 25.)

“Hristos je istakao svoja jednaka prava s Bogom u radu koji je bio isto tako svet i koji je imao isti karakter kao rad Njegovog Oca na Nebu. Međutim, fariseji su se još više razjarili. Prema njihovom razumevanju, On ne samo što je prekršio Zakon već je time što je Boga nazvao "Ocem svojim" proglasio sebe jednakim Bogu. Jovan 5,18 “ (“Jesus claimed equal rights with God in doing a work equally sacred, and of the same character with that which engaged the Father in heaven. But the Pharisees were still more incensed. He had not only broken the law, according to their understanding, but in calling God "His own Father" had declared Himself equal with God.” DA 207.)

“Hristos je odbio optužbu o bogohuljenju. Moja je vlast, rekao je, da vršim ovo delo za koje me optužujete, jer sam ja Božji Sin, jedan s Njim po prirodi, volji i cilju.” (“Jesus repelled the charge of blasphemy. My authority, He said, for doing the work of which you accuse Me, is that I am the Son of God, one with Him in nature, in will, and in purpose. DA 208.)

“Ponizni Nazarećanin potvrdio je svoje stvarno uzvišeno poreklo. Uzdigao se iznad ljudske prirode, odbacio je greh i sramotu i stao otkriven, On kome su anđeli pokazivali poštovanje, Sin Božji, jedan s Tvorcem svemira.” (“The humble Nazarene asserts His real nobility. He rises above humanity, throws off the guise of sin and shame, and stands revealed, the Honored of the angels, the Son of God, One with the Creator of the universe.” DA 210.)

“S ozbiljnom dostojanstvenošću Isus je odgovorio: **"Zaista, zaista vam kažem: JA SAM pre nego se Avram rodio. "Veliki skup se utišao. Ovaj galilejski Učitelj tvrdio je da je Božje ime, dato Mojsiju da izrazi pojam večnog prisustva, Njegovo ime. On se proglasio Onim koji večno postoji, koji je bio obećan Izrailju, "kojemu su izlasci od početka, od večnih vremena". (Mihej 5,2)"** (“With solemn dignity Jesus answered, "Verily, verily, I say unto you, Before Abraham was, I AM." Silence fell upon the vast assembly. The name of God, given to Moses to express the idea of the eternal presence, had been claimed as His own by this Galilean Rabbi. He had announced Himself to be the self-existent One, He who had been promised to Israel, "whose goings forth have been from of old, from the days of eternity." Micah 5:2 DA 469, 470.)

“**Želeći njenu veru još pravilnije usmeriti, Isus je izjavio: "Ja sam vaskrsenje i život. "U Hristu je iskonski, nepozajmljeni, nestečeni život."Ko ima sina Božijega ima život."**(1. Jovanova 5,12) **Hristovo božanstvo je vernikovo čvrsto obećanje o večnom životu.** (“Still seeking to give a true direction to her faith, Jesus declared, "I am the resurrection, and the life." In Christ is life, original, unborrowed, underived. "He that hath the Son hath life." 1 John 5:12. The divinity of Christ is the believer's assurance of eternal life.” DA 530.)

“**"Koji vide mene, vide oca. "Hristos nije prestao da bude Bogom kad je postao čovekom. Iako se ponizio uzevši ljudsku prirodu,božanstvo Mu je još uvek pripadalo."** (“He that hath seen Me hath seen the Father." Christ had not ceased to God when He became man. Though He had humbled Himself to humanity, the Godhead was still His own” DA 663, 664.)

“**Kada se glas moćnoga anđela začuo kraj Hristovog groba kako govori: Tvoj Otac Te zove, Spasitelj je izašao iz groba životom koji se nalazio u Njemu samome. Sada je dokazana istinitost Njegovih reči: 'Jer ja dušu svoju polažem da je opet uzmem. ... Vlast imam položiti je i vlast imam uzeti je opet.'** Sada se ispunilo proročanstvo koje je izrekao sveštenicima i poglavarima: 'Razvalite ovu crkvu, i za tri dana ću je podignuti' (Jovan 1,17.18; 2,19).

Nad razvaljenom Josifovom grobnicom, Hristos je pobedonosno obznanio: **"Ja sam vaskrsenje i život." Ove reči moglo je izgovoriti samo Božanstvo. Sva stvorena bića žive Božjom voljom i silom. Ona su zavisni primaoci života od Boga. Od najuzvišenijeg serafima do najskromnijeg živog bića, svi iznova primaju silu sa Izvora života. Samo Onaj koji je jedno sa Bogom može reći: Imam vlast položiti svoj život i imam vlast uzeti ga opet. U svojoj božanskoj prirodi, Hristos je posedovao silu da slomi okove smrti."** (“When the voice of the mighty angel was heard at Christ's tomb, saying, Thy Father calls Thee, the Saviour came forth from the grave by the life that was in Himself. Now was proved the truth of His words, "I lay down My life, that I might take it again. . . . I have power to lay it down, and I have power to take it again." Now was fulfilled the prophecy He had spoken to the priests and rulers, "Destroy this temple, and in three days I will raise it up." John 10:17, 18; 2:19. Over the rent sepulcher of Joseph, Christ had proclaimed in triumph, "I am the resurrection, and the life." These words could be spoken only by the Deity. All created beings live by the will and power of God. They are dependent recipients of the life of God. From the highest seraph to the humblest

animate being, all are replenished from the Source of life. Only He who is one with God could say, I have power to lay down My life, and I have power to take it again. In His divinity, Christ possessed the power to break the bonds of death.” DA 785)

Kao zaključak ovog kratkog pregleda knjige Čežnja vekova, naglasimo da 1898. godina i izdavanje Čežnje vekova, predstavlja još jedan korak u poznanju prave istine po pitanju božanstva Isusa Hrista i njegovog večnog prepostojanja kao i shvatanje Trojstva. Niko sa pravom ne može da poriče tu činjenicu. Isto tako, nikada ne treba zaboraviti da je Elena Vajt bila presudan uticaj u učvršćivanju tog verovanja iako smo videli da su u isto vreme i drugi vodeći adventisti propovedali istu vest. Elena Vajt nikada nije odstupila od onoga što je tu napisala u tako jasnim i nedvosmislenim izjavama.

Služba Svetoga Duha – G. B. Tomson (G. B. Thompson), 1914. godina

Prema rečima adventističkog istoričara Džordža Najta, 1890-te godine su bile godine Svetoga Duha u Adventističkoj crkvi. E. J. Wagoner, A. T. Džons, A. G. Daniels, V. V. Preskot, Elen, White i mnogi drugi su uzdizali službu svetog Duha u svojim propovedima i u pisanoj reči. U tim godinama se više pisalo o Svetome Duhu nego u bilo kojem drugom periodu u istoriji adventističke crkve. (George Knight, A Search for Identity: The development of Seventh-Day Adventist Beliefs, 113).

Ovde bi predstavili samo jednu od mnogih publikacija sa početka 20. veka koja govori o službi Svetoga Duha. Radi se o knjizi Služba Svetoga Duha od G. B. Tomsona. (The Ministry of The Spirit, By G. B. Thompson, Review and Herald, 1914). G. B. Tompson je u vreme pisanja ove knjige bio sekretar Serverno Američke divizije a kasnije je bio i sekretar Generalne konferencije u polju. U vreme poznate Biblijske konferencije iz 1919. godine, podržavao je učenje o Trojstvu.

U ovoj knjizi, među ostalim, G. B. Tomson govori o Svetome Duhu kao o trećem licu Božanstva kao zasebnoj osobi:

“Sasvim je jasno iz definicije reči pomoćnik (“paraclete”) koju je Spasitelj rekao o Svetome Duhu, ili Utešitelju, koga će On poslati da bude sa crkvom do kraja vremena, da koristi reč koja u sebi nosi ideju ličnosti. Reč znači “pomoćnik”, “advokat”, “utešitelj” a sve su to titule osoba. “Drugi Utešitelj” ne znači jednostavno uticaj nekog “Utešitelja”. To je drugi, koji je u duhu proroštva nazvan “treća osoba Božanstva”. Naš pomoćnik na nebu je Isus Hristos pravednik; naš pomoćnik na zemlji je Sveti Duh. Sa Bogom Ocem na nebu je Čovek Isus Hristos, koji se moli u korist ljudi. “A onaj što ispituje srca zna što je misao Duha, jer po volji Božijoj moli se za svete.” Rimljanima 8:27. Na zemlji je Sveti Duh sa ljudima

da zastupa Božju stvar, a mi smo upozoreni da ga ne ožalošćavamo našim grešnim postupcima. Sveti Duh nije samo uticaj, ili sila ili entuzijazam; nego kao što reč pomoćnik (“paraklete”) podrazumeva, ličnost sa umom, razmišljanjem, planiranjem, posredovanjem, koja izvršava uticaj, koja upravlja silom, koja pokreće entuzijazam.

Ja sam svestan da ovde trebam polako hodati. Ovde govorimo o Onome čija priroda je misterija, gde ne treba davati “nestvarne poglede” ili “ljudska mudrovanja” u vezi Pisma. Ja nemam želju niti smatram da je korisno da tražim da definiram ili analiziram ličnosti od Oca ili Sinai ili Svetoga Duha. Kada se dođe tu do definiranja, zaista je ćutanje zlato. Božanstvo je neshvatljivo. Ali, Hristos je koristio reč koja znači osoba, a i sam Duh, govoreći crkvi kroz izabrani instrument, naziva Svetoga Duha “treće lice Božanstva.” Imajući te izjave u vidu, ako ne zbog bilo kojeg drugog razloga, osećamo da je obaveza da pripišemo ličnost Svetome Duhu.” (The Ministry of the Spirit, G. B. Thompson, 1914, 62,63).

Govoreći o veri kojom vernici primaju Svetoga Duha, Thomson citira tekst A. J Gordona o tome kako se Trojstvo manifestiralo u naše vreme: “Blagosloveno Trojstvo nam se manifestiralo u dva oblika u ovoj dispenciji. Prvo, on je došao kao Reč u telu, utelovljeni Gospod, sa silom svoje božanske čovečnosti, koji je mogao da utiša vetar, da smiri talase, otvori vrata groba i obrne zakon gravitacije. Zar nije to najsnažnije otkrivenje Boga? Njegov odgovor je: “Tvorac radi i ja treba da radim”. Kada je Bog došao kao tajanstveni nevidljivi Duh, kao vetar, koga ne možemo da vidimo i ne možemo da kažemo odakle dolazi i kuda ide; i kada Duh treba da boravi u svojoj punini u vernima, pokretajući njihovu volju, inspirišući njihove reči, i osnažujući njihova dela, onda će se videti najveća dela na slavu Boga i spasenju duša kojima se treba svedočiti.” (The Ministry of the Spirit, G. B. Thompson, 1914, 147,148. From A. J Gordon, The Twofold Life, or Christ’s Work For Us and Christ’s Work in Us, New York, 1883, 187,188).

Dodatna lista članaka iz adventističkih časopisa

Osim što smo citirali tri publikacije u vzi Trojstva, bilo je i drugih članaka u našim časopisima ili knjigama sa kraja 19. i početkom 20. veka koji pozitivno govore o Trojstvu koristeći izraze kao što su “sveto Trojstvo” ili “trojedan Bog” i ostale izraze koji su tipični za one koje veruju u Trojstvo.

Svakako, ovde želim da naglasim da su većina naših teologa u tim ranim počecima još uvek nisu imali najasniju sliku u svim aspektima doktrine o Trojstvu. Još uvek su neki imali nejasno shvatanje o pravoj božanskoj prirodi Hrista (na primer onako kako je Elen Vajt to opisala u

Čežnji vekova), kao i problema da potpunije shvate ličnost Svetoga Duha. Još uvek su neki smatrali da je Hristos u neku ruku niži od Oca ne shvatajući potpuno Njegovu večnost i jednakost sa Ocem, dok je nekima priroda Svetog Duha bila nejasna. Neki od onih koji su u ovo vreme prihvatili ovaj pozitivan stav prema nauci o Trojstvu, su kasnije odbacili da prihvate potpunije svetlo u vezi ove biblijske nauke. Takav stav smo videli i po drugim pitanjima vere. Na primer imamo sličan primer po pitanju opravdanja verom iz 1888. godine gde su neki vodeći ljudi imali problema da prihvate novo svetlo. Neki su vest prihvatili tek kasnije. Pa ipak, bilo je i onih koji su prigrlili novo svetlo od samog početka.

Ovde imamo listu nekih članaka iz naših časopisa ili knjiga iz tog doba, u hronološkom redu, a koji govore ili o večnom Božanstvu Isusa Hrista ili o prirodi i ličnosti Svetoga Duha ili o Trojstvu:

Biblijsko proučavanje pod naslovom “Trojstvo”. Potvrđuje **“tri različite osobe na nebu”** (Charles L.Boyd, "The Trinity" Bible Echo and Signs of the Times, October 15, **1890**, p. 315)

Članak pod naslovom “Sveti Duh je ličnost”. Potvrđuje da je Sveti Duh treće lice Božanstva. Autor govori o tome da je mišljenje o tome promenjeno sa ranijeg kada se Sveti Duh smatrao samo kao sila ili uticaj. (R. A. Underwood, "The Holy Spirit a Person," RH, May 17, **1898**, p. 310, 311)

Članak pod naslovom “Bog-čovjek”. Kaže da je **“Bog-čovjek Emanuilo, Bog sa nama – Bog sa nama u osobi i prisutnosti Svetoga Duha.”** Ovde je Sveti Duh prikazan kao božanska osoba. (The God-man, The King's Messenger, RH September, 20, **1898**, p. 598)

Članak pod naslovom “Treće lice”, govori o tome kako mi danas pravimo grešku kada kažemo **“Samo Hristos”** ili **“Hristos u vama”.** **“Mi obožavamo samo Oca i Sina, ali nećemo da damo mesto autoriteta njihovom predstavniku, blagoslovenom Svetom Duhu.” “Mi obožavamo Hrista a svetom Duhu, Njegovom predstavniku i izvršiocu, dajemo poslednje mesto kao pomoćniku.”** Zamenica **“on”** za Svetoga Duha se koristi u celom članku, naznačavajući da se radi o osobi. Ranije se o Duhu svetom govorilo koristeći bezličnu zamenicu (u engleskom jeziku se ranije za Svetog Duha občno koristilo **“it”** dok se ovde koristi lična zamenica **“he”**). (The Third Person, The King's Messenger, RH January 16, **1900**, p. 35,36)

Članak pod naslovom “Sjedinjene ličnosti” još više pokazuje novi naglasak među adventistima o tri Božanske ličnosti. O Duhu svetome se govori kao **“onaj koga šalje Otac i Sin.”** On poseduje ličnu jer **“on će nam obznaniti svoju ličnost, ali uvek u živoj zajednici sa Hristom.”** I ono što je svakako začudilo čitaoce onog vremena, a možda i neke danas, je upotreba izraza **“trojedan Bog” (“triune God”).** **“Ljubzni, neka vam on [Sveti Duh] objavi kako su nenadmašno lepe sjedinjene (“blended”) ličnosti našeg trojednog Boga, manifestirane kroz ličnu prisutnost Svetoga Duha”.** Ovo je svakako jedna od prvih upotreba izraza **“trojedan Bog”** u adventističkoj literaturi, a da ima pozitivnu konotaciju. (Blended Personalities, The King's Messenger, RH April 3, **1900**, p.210)

Članak pod naslovom “Jedinstvo”. “Doktrina o trojstvu je istinita ako se pravilno razume.” (“Unity”, Bible Training School, February, 1906, p 156).

Članak pod naslovom “Biblijski časovi”. Izveštaj da su u našoj školi u Engleskoj te godine između ostalog proučavali i o prirodi **“trojednog Boga”**. (H. Camden Lacey, "The Bible Classes," The Missionary Worker, London, 6 June 1906, p. 91. 41)

Članak pod naslovom “Služba Svetoga Duha”. Sveti Duh je **“treće lice Božanstva”** i on je **“naslednik i predstavnik Spasitelja”**. (A.G. Daniells, "The Ministry of the Holy Spirit," HR, November 22, 1906, p. 6)

U pitanjima o verovanjima Adventista, sekcija “2089 – Sveti Duh”. **“Nema sumnje da [Adventisti] veruju da je Sveti Duh Treće lice Božanstva, ali kako tu osobu tačno treba razumeti je pitanje na koje ne možemo da odgovorimo...”** (C.M. Wilcox, "2089. - The Holy Spirit", Signs of the Times, May 22, 1907, p. 322)

Članak pod naslovom “Da li je Gavrilo Sveti Duh?”. Sveti Duh nije anđeo Gavrilo jer je Sveti Duh osoba Trojstva. Svi atributi koji se pripisuju Ocu se pripisuju Sinu i svi atributi koji se pripisuju Sinu i Sinu se prepisuju Svetom Duhu (S. N. Haskell, "Is Gabriel the Holy Spirit?" Bible Training School, June 1907, p. 10)

Članak pod naslovom “Knjiga Otkrivenja”. **“Otac, Sin i Sveti Duh su jedno i primaju obožavanje. Svaki od Njih predstavlja sve druge članove Trojstva.”** (“The Book of Revelation”, Bible Training School, November, 1907, p 93).

Članak “Trojstvo”. Dokazuje da se Božanstvo sastoji od **“tri živa bića nebeskog tria”**. (R. Hare, "The Trinity", Australian Union Conference Record, July 19, 1909)

Članak “Učenje zajednice biblijskim doktrinama”. Prema prvoj lekciji pod naslovom **“Trojstvo”** kaže se da postoje **“tri ličnosti”** koje **“čine Božanstvo”** i **“Sveti Duh je treća ličnost u Svetom Trojstvu”**. ("Society Studies in Bible Doctrines, Lesson I - The Trinity," Youth's Instructor, October 19, 1909, p. 12, 13)

Članak “Sveti Duh”. **“U samom prvom poglavlju 1. Mojsijeve mi imamo otkirvenog velikog trojednog Boga, Oca, Sina i Svetog Duha”** (“The Holy Spirit”, The Oriental Watchman, December 12, 1910, p 13).

Seriya članaka pod nazivom “Božanstvo – Bog Otac”, “Drugo lice Božanstva – Isus Hristos” i “Treće lice Božanstva – Sveti Duh”. (M. E. Stewart, "The Divine Godhead -God, the Father," HR, 15 December 1910, p. 8, "The Second Person of the Godhead – Jesus Christ," HR, 22 December 1910, p. 5; "The Third Person of the Godhead - the Holy Spirit," HR, 29 December 1910, p. 4, 5.)

Knjiga “Biblijske Doktrine”. U poglavlju **“Božanstvo”** navodi se da su Otac, Sin i Sveti Duh **“tri osobe”** koje **“čine Božanstvo”** ili **“Trojstvo”** (O.A. Johnson, Bible Doctrines Containing 150 Lessons, College Place, WA: Press of Walla Walla College, **1910**, p. 13, 15-17)

Članak **“Radnici za muslimane i najbolji pristup”**. Objašnjava da u prvom kontaktu sa muslimanima treba **“izbegavati predstavljanje Trojstva, naročito javno”** (JL Shaw, "Workers for Moslems and Best Methods of Approach," RH, May 18, **1911**, p. 10)

Članak koji piše o poseti dr. V. J. Venena (W. J. Wenen). Dr. Venen je govorio o личности Duha Svetoga dokazujući iz Biblije **“da je on jedna osoba Trojstva, a ne neki inteligentan uticaj, nego isto toliko individualan kao Otac ili Sin.”** (The Columbia Union Visitor, July 5, **1911**, p 6)

Članak **“Trojstvo”**. **“Božanstvo je sastavljeno od tri lična bića, i tri su jedno”**, sva tri lica Božanstva su učestvovala u stvaranju. (W.R. French, "The Trinity", RH, December 19, **1912**, p. 5, 6)

Knjiga “Služba Svetoga Duha”. (G.B. Thompson, The Ministry of the Spirit, Washington, DC: Review and Herald, **1914**)

Članak **“Molitva, biblijsko proučavanje i pobjeda nad grehom”**. **“U Hristu prebiva punina Božanstva telesno. U Bibliji se Trojstvo susreće i naš odnos prema Bibliji je jednostavna manifestacija našeg odnosa prema Bogu, Svetom Duhu i našem Spasitelju Isusu Hristu”**. (S. N. Haskell, “Prayer, Bible Study, and Victory Over Sin”, HR, November 12, **1914**.)

Članak pod naslovom **“Božanstvo”**. 5. Mojsijeva 6:4 I drugi stihovi kažu da **“ima samo jedan Bog i da nema drugoga.”** To jedinstvo Boga je naša dužnost da Ga obožavamo. Pa ipak, jedinstvo Boga **“nije suprotno ideji trojstva. Iako ne možemo razumeti kako mogu biti tri osobe ali samo jedan Bog”**. Mi ne možemo to da razumemo **“jer ne možemo da proniknemo u to.”** (“Godhead”, The Church Officers’ Gazette, January **1915**, 9).

Članak pod naslovom **“Božji poziv”**. Podnaslovi **“Poziv Boga Sina”** i **“Poziv Boga Duha Svetoga”** Poziv trojednog Boga: **“Daj mi svoje srce’. Priče 23:26. To je glas trojednog Boga. Otac, Sin i Sveti Duh se ujedinjuju u ovom ozbiljnom pozivu ljubavi.”** (W. Letterman Smith, "The Call of God", RH, January 7, **1915**, p. 5).

(Svi članci sa ove liste i mnogi drugi se mogu naći i proveriti u adventističkoj arhivi na Internetu. <http://www.adventistarchives.org/>)

Zaključak – činjenice su jače od prigovora

Nema sumnje da je razvoj verovanja o Trojstvu uzeo poduži period u adventističkoj crkvi. Taj put sa pravom može da se označi kao put potrage za istinom. Dok su rani adventistički osnivači odražavali svoje shvatanje o Trojstvu koje su doneli iz crkava gde su se sakupljali za vreme mileritskog pokreta, crkva se uglavnom nije bavila tim pitanjem. Istinsko proučavanje i razvoj nauke o Trojstvu u adventističkoj crkvi je počeo tek krajem 19. i početkom 20. veka.

Ni jedna adventistička nauka nije bila određena nekim službenim zaključcima izglasanim na raznim odborima ili sastancima. Uglavnom su se pogledi usaglašavali kroz molitvu i proučavanje dok većina nije shvatila neku Biblijsku istinu. Elena Vajt to ovako opisuje:

“Mnogi ne razumeju kako su čvrsto položeni temelji naše vere. Moj suprug, starešina Džozef Bejts, Otac Pirs, Starešina (Hiram) Edson, i ostali koji su bili željni, plemeniti i istiniti, bili su među onima koji su, posle 1844-te, tražili istinu kao skriveno blago. Sretala sam se sa njima i molili smo se i proučavali ozbiljno. Često smo ostajali do kasno u noć, a ponekad i celu noć, moleći za svetlost i proučavajući reč. Ponovno i ponovno su se ova braća okupljala da proučavaju Bibliju, da bi naučili njeno značenje i da bi bili spremni da propovedaju sa silom. Kada su došli do tačke proučavanja gde su rekli, “Ne možemo učiniti ništa više,” Duh Gospodnji bi došao na mene i ja bih bila odneta u viziji i jasno objašnjenje i stihovi koje smo proučavali bi mi bili pokazani sa uputstvima kako ćemo raditi i propovedati efektivno. Tako nam je data svetlost koja nam je pomogla da razumemo pisma u vezi Hrista, Njegove misije i Njegovog sveštenstva. Put istine koji se pružao od tih vremena do vremena kada ćemo ući u Božiji grad, mi je pojašnjen, i predavala sam drugima instrukcije koje je meni Gospod dao.”(1SM, 206,207).

Ako je tačna izreka “konac delo krasi”, onda se ona svakako može primeniti na biblijsko učenje o Trojstvu u adventističkoj crkvi. Krajem 19. veka crkva nije više bila skup par ljudi koji su mogli često da se sastaju u molitvi i da kroz zajedničko proučavanje dolaze do saglasnosti. U tom periodu crkva se već proširila na sve kontinente i jedinstvo učenja je dolazilo kroz zajednicu u organizaciji. Videli smo da je 1915. godine A. D. Daniels dao izjavu neadventističkom časopisu da crkva veruje u Trojstvo, iako Biblijska konferencija iz 1919. godine pokazuje da je još bilo potrebno vremena da se usklade pogledi. U stvari, celi proces je uzeo oko pola veka dok se sredinom 20 veka može reći da je crkva došla u jedinstvo po ovom pitanju, iako je bilo nekih pojedinaca koji nikada nisu prihvatili ovu istinu. Što se tiče istine o Trojstvu, stvarno je to bio konac koji je divno krasio adventistička verovanja pačevši od zakona, subote, svetinje, stanja mrtvih i drugih, pa sve do krune uzvišenim poznanjem večnog božanstva Isusa Hrista, ličnošću Svetoga Duha kao i Božanstva - Trojstva uopšteno.

Tokom svih godina svoje službe Elena Vajt je naglašavala jedinstvo, a naročito po pitanju usklađivanja verovanja. Kao što nije bilo velikih kontraverzi po pitanju drugih doktrina, subote, svetinje, stanja mrtvih itd, mi ne nalazimo nikakvu kontraverzu po pitanju Trojstva za vreme života Elene Vajt. Crkva je polako napredovala u tom poznanju, a protivljenja su došla tek kasnije u 20. veku kada su neki pojedinci odbili da nastave rast u novoj svetlosti po tom pitanju.

Važno je zaključiti da se razvoj istine o Trojstvu desio u vreme Elene Vajt gde je crkva od stanja u kome su pojedinci imali svoje mišljenje o Trojstvu (u ranim godinama uglavnom negativno mišljenje) došla do stanja kada su počele diskusije o tome i kada su definitivno vođe i teolozi počeli da o toj temi diskutiraju i pišu u pozitivnom smislu. Dublje razumevanje Hristovog večnog božanstva i ličnosti Duha Svetoga su svakako bila pokretačka sila u tom novom naglasku na Božanstvo i Trojstvo. Kako bi se drugačije i moglo objasniti Hristovo večno božanstvo i Njegova jednakost sa Ocem kao i ličnost Svetoga duha i Njegova božanstvenost osim ako se veruje u jedinstvo tri lica Božanstva, tj. Trojstvo? Pitanje je bilo ili ostati monoteista kroz biblijsku istinu o Trojstvu ili ostati nedosledan istini o jednom Bogu.

Da li se treba bojati nove svetlosti i novih shvatanja i daljeg proučavanja? Pregledajući literature adventista u vreme Elen Vajt, možemo slobodno da kažemo da se većina nije ustručavala da otvoreno i pošteno pogleda u sve ono što smo verovali i da javno izjavi ono što je u tom trenutku verovala. Na primer, po pitanju Trojstva, videli smo u ranijim godinama izjave protiv njega da bi kasnije, u periodu oko Mineapoliske konferencije, adventisti počeli javno da izjavljuju da veruju u Trojstvo. Proces prihvatanja tog biblijskog učenja kao i preciznijeg definiranja je proces koji je trajao decenijama.

Interesantno je istorijski sagledati taj razvoj jednog od učenja crkve kao što je učenje o Trojstvu. Na primer, **15. Decembra 1891.** godine u Australijskom časopisu "Biblijski eho i znaci vremena" ("The Bible Echo and Signs of The Time") pojavio se članak koji objašnjava Trojstvo. Jedan od paragrafa tog članka je glasio: **"Mi podrazumevamo da Trojstvo, onako kako se odnosi na Božanstvo, se sastoji od Oca, Sina i Svetoga Duha. Prva dva su lična duhovna bića, večna i beskonačna u svakom pogledu i atributima. Sin je od Oca, jednak u slavi i časti, ali u neku ruku podložan autoritetu. Sveti Duh je predstavnik Božanstva u svim delovima univerzuma. Ta vrhovna Bića mi ne možemo da razumemo ili odmerimo."**

Nakon ovog teksta, neko od čitaoca je poslao primedbu na taj paragraf naročito primedbu na opis Svetoga Duha za koju je smatrao da je izjavljena jeres, jer tekst izjavljuje nedvosmisleno da je Sveti Duh lice. Kako je editor časopisa odgovorio? **"Naš odgovor je da mi svesno nismo postavili nikakvu definitivnu poziciju u vezi ličnosti Svetog Duha. Nema nikakvog problema u ideji da je Duh lični predstavnik, pa tako reći da je Duh predstavnik Oca i Sina ne poriče njegovu ličnost kao što je naš prijatelj (čitaoc koji prigovara) učinio da izgleda. On (Sveti Duh) u našem shvatanju zauzima uzvišeno mesto sa Božanstvom; a paragraf u pitanju (gore citirani) govori o njemu kao vrhovnom Biću."** Editor dalje nastavlja izjavom da

mi kao stvorena bića uvek možemo da rastemo u poznanju Boga. ("A Criticism Considered", Bible Echo and Signs of the Times, April, 1, 1892, p. 112)

Ovaj tekst jasno pokazuje da je stav o Trojstvu te davne 1891. godine još uvek bio u procesu izgrađivanja, ali editor priznaje da njihovo shvatanje o Svetom Duhu u to vreme još nije bilo definitivno postavljeno, iako adventisti nisu poricali da je Sveti Duh lice i da je isto tako kao što su Otac i Sin vrhovna Bića i Sveti Duh vrhovno Biće. Bez obzira na te detalje, ovde je jasno izražena vera u Trojstvo.

Ovaj isti duh otvoren za istraživanje i nova shvatanja je pokazan i u tekstu koga je napisao C. M. Vilkoxs 1907. godine u časopisu Znaci vremena gde je odgovarao na pitanje da li adventisti veruju da je **"Sveti Duh treća osoba Božanstva i prema tome Bog... ili veruju da je Sveti Duh samo suština ili atribut?"**. On je odgovorio da nema sumnje da adventisti veruju da je **"Sveti Duh treća osoba Božanstva, ali tačno kako tu osobu treba razumeti, je pitanje koje ne možemo da odgovorimo. Nije bilo definitivno formulisanog verovanja po pitanju Svetog Duha."** (C.M. Wilcox, "2089. - The Holy Spirit, "Signs of the Times, May 22, 1907, p. 322)

Ovo je vrlo značajna izjava. Prvo, daje se svedočanstvo da adventisti veruju da je Sveti Duh treće lice Božanstva ali se priznaje da u to vreme adventisti nisu definirali još svoje verovanje o Svetome Duhu u tom pogledu da bi mogli da daju odgovor na pitanje da li je On Bog. Vilkoxs na pitanje da li je Sveti Duh Bog, ne daje ni pozitivan ni negativan odgovor. Jednostavno kaže da u tom trenutku to nije definirano.

Međutim, pogledajmo situaciju nekoliko godina kasnije. Godine 1915. u Revju end Herald u nalazimo članak pod naslovom **"Božji poziv"**. Članak je podeljen na četiri dela sa sledećim podnaslovima: **"Poziv Boga Sina", "Poziv Boga Duha Svetoga", "Poziv Boga Oca" i "Poziv Boga Oca, Sina i Duha Svetoga"**. Sami podnaslovi pokazuju da su sve tri osobe Božanstva oslovljene kao **"Bog"**. Isto tako, četvrti podnaslov daje izjavu da je Bog (jedinina) Otac, Sin i Sveti Duh. Sva tri lica su jedan Bog. Ovo shvatanje je izraženo u prvom pasusu tog četvrtog dela koji glasi ovako: **"Daj mi svoje srce'. Priče 23:26. To je glas trojednog Boga. Otac, Sin i Sveti Duh se ujedinjuju u ovom ozbiljnom pozivu ljubavi."** (W. Letterman Smith, "The Call of God", RH, January 7, 1915, p. 5).

Ova izjava o tri Božanske ličnosti i **trojdnom Bogu** iz 1915. godine je gotovo identična onome kako je danas formulirano adventističko verovanje u Trojstvo: **"Postoji jedan Bog: Otac, Sin i Sveti Duh..."**

Ova promena shvatanja i napredak u istini nije bilo nešto čega adventisti toga doba nisu bili svestni. Naprotiv, oni su to javno izjavljivali i to je bila opšte prihvaćena karakteristika adventističke crkve. Imamo primer R. A. Andervuda (R. A. Underwood) koji je bio pomoćnik sekretaru Generalne konferencije koji je u svoje vreme čak imao i poluarijevski stav o Hristu, a koji desetak godina kasnije piše o Svetome Duhu članak koji jasno naglašava da je Duh Sveti osoba. On takođe opisuje i tu promenu u njegovom shvatanju i kako je došlo do nje: **"Bilo je to**

za mene ranije teško da shvatim kako duh može da bude osoba; ali kada sam video da **“Bog je duh”** (Jovan 4:24), i da on nije zbog toga manje osoba; i kada sam video da je poslednji Adam (Hristos) **“duh koji oživljuje”** (1. Korinćanima 15:45), i da je on osoba; i kada sam video da su anđeli **“duhovi”** (Jevrejima 1:7,14), pa čak da se i za pale anđele **“djavole”** kaže **“nečisti duhovi”** (Luka 8:26,29; Dela 19:15,16), i znajući da su sve to osobe, mogao sam da bolje razumem kako Sveti Duh može da bude osoba.”Sa tačke novog shvatanja i razumevanja po pitanju ličnosti Duha Svetoga, on se i sam čudi kako je ikada i mogao drugačije da veruje: **“Čini mi se sada čudno što sam ikada i verovao da je Sveti Duh samo uticaj, u pogledu rada koji on čini. Ali, mi želimo istinu zato što je to istina, i odbacujemo greške zato što su to greške bez obzira na bilo koje poglede koje smo ranije imali, ili bilo koje poteškoće koje smo imali, ili koje sada imamo, kada shvatamo Svetog Duha kao osobu. Svetlo svetli pravednima.”**(R. A. Underwood, "The Holy Spirit a Person," RH, May 17, 1898, p. 310, 311).

Pretraživanje literature adventističke crkve sa kraja 19. i početka 20. veka pokazuje definitivnu promenu stava crkve po pitanju doktrine Trojstva. Danas je lako elektronski pretraživati arhivu svih crkvenih časopisa iz tog vremena jer je sve dostupno na Internetu:

<http://www.adventistarchives.org/> Kao što smo već ranije rekli, crkva nikada nije zvanično odbacivala Trojstvo. Pojedini osnivači su izražavali svoj negativan stav po tom pitanju onako kako su verovali iz crkava odakle su došli, ali crkva kao celina nije se bavila istraživanjem tog pitanja sve do kraja 19. veka.

Crkveni časopisi iz tog vremena sadrže primere gde se pitanje Trojstva i trojednog Boga jednostavno prihvata i podrazumeva:

- Govori se o tome kako su **“lepe sjedinjene ličnosti našeg trojednog Boga”** (Blended Personalities, The King's Messenger, RH April 3, 1900, p.210).
- Ljudi kroz naš svakodnevni život ljubavi mogu da upoznaju **“mudrost i ljubav Trojednog Boga”** (“Onvord”, Anna C. White, RH, January 29, 1901, p 66).
- Crkva izveštava da su ljudi krštavani u **“Trojedno Ime”** (South African Missionary, February 20, 1911, p 3).
- **“U samom prvom poglavlju 1. Mojsijeve mi imamo otkrivenog velikog trojednog Boga, Oca, Sina i Svetog Duha”** (“The Holy Spirit”, The Oriental Watchman, December 12, 1910, p 13).
- **“Neka među nama ostane prisutnost Trojednog Jehove”** (The Oriental Watchman, January 1906, p. 1).
- Jedini pravi način krštenja je način Hristovog krštenja je **“U Ime Trojstva, Matej 28:19”**. (“Krštenje”, Bible Training School, October, 1907, p 78).
- **“Neka svi u slavi hvalimo Trojednoga kroz beskrajne vekove.”** (The Present Truth, March 23, 1903, p 183).
- **“Veliki trojedni Jehova je svemoćan da spase”**. (Signs of the Timmes, January 6, 1904, p 1.).

- **“Slava, Slava Slava, velikom Bogu Trojednome”** (The Present Truth, June 5, 1902. p 363).
- Izveštaj krštenja u ime **“Trojednog Božanstva”** (Atlantic Union Gleaner, August 2, 1905. p 357)
- **“Pod stvaranjem podrazumevamo delo trojednog Boga...”** (“Creation”, The Church Officers’ Gazette, January 1915, 12).

U ovom radu smo izdvojili samo nekoliko primera ljudi kao i pisanog materijala koji pokazuje taj duhovni napredak u shvatanju Hrista, Duha Svetoga i Trojstva, od vremena kada je verovanje tek počelo da se razvija do kasnijih izjava koje pokazuju potpuno razumevanje Trojstva. To je način na koji su se razvijala sva verovanja adventističke crkve, kroz proučavanje i sve jasnije shvatanje biblijskih istina. Sve se to desilo pod budnim okom Božjeg proroka preko koga je Bog vodio napredak crkve “iz vere u veru”. A. G. Daniels je sasvim bio u pravu kada je 1915. godine u neadventističkom časopisu izjavio da je dovoljno pregledati našu literaturu tog vremena i videti da adventistička crkva prihvata Trojstvo.

Adventistički profesor i istoričar A. V. Spalding, kada govori o verovanjima koja su rani adventisti otkrili, navodi i Trojstvo kao jednu od tih istina. Spalding je vrlo dobro poznao prilike u ranom adventizmu jer je i on radio za crkvu u to vreme a bio je i sekretar Elen Vajt pri kraju njenog života. Među ostalim istinama, adventisti su **“... pronašli neizrecivu tajnu jedinstva Boga u Trojstvu: Oca sviju, Sina koji je Spasitelj čovečanstva i Svetoga Duha kroz koga se milost Božja služi ljudima.”** (Arthur Whitefield Spalding, *Origin and History of Seventh-day Adventists, Volume I, 1961, p 235*).

Nažalost, nisu svi bili spremni da prihvate napredak u otkrivanju biblijskih istina. Mnogi su se zadovoljavali sa “starim” shvatanjima i pokušavali da budu **“čuvari doktrina”** o kojima je Elen Vajt pisala: **“Božji ukor će biti nad onima koji bi želeli da budu čuvari doktrine, koji bi zatvorili put da veće svetlo ne dođe ljudima. Veliko delo treba da se učini i Bog vidi da njegovi vodeći ljudi imaju potrebu za većim svetlom, kako bi mogli da se skladno ujedine, sa vesnicima koje će On slati da ispune delo koje je On njima osmislio. Gospod je uzdigao vesnike, nadahnuo ih Njegovim Duhom, rekao im: „Viči iz grla, ne usteži se, podigni glas svoj kao truba, i objavi narodu mom bezakonja njegova i domu Jakovljevom grehe njihove.”** (CW 38).

Oni koji danas ulivaju strah u crkvi kroz širenje ideja o navodnom odstupanju od međaša koje su postavili adventistički osnivači u zajednici sa Elenom Vajt, uglavnom ne uzimaju u obzir izvorni materijal iz toga doba. Navodne promene verovanja u Božanstvu su se prema njima desile kasnije, 1931. ili 1946. ili čak tako kasno kao 1980. godine. Ali, kao što smo videli, koncept Trojstva i trojednog Boga se razvijao još u doba Elene Vajt, a označavao je kao i danas jednostavno Božanstvo; jedinstvo Oca, Sina i Svetoga Duha. Moguće je da su neki koncepti danas jasnije izraženi u našem verovanju, ali teško se može dokazati da izjava **“trojedan Bog”** iz 1900. ili 1910. godine, može suštinski da znači nešto drugačije od onoga što nama danas

znači. Da je bilo ikakvih doktrinalnih problema sa takvim izražavanjem i verovanjem, sigurno je da bi Bog opomenuo svoj narod kroz duha proroštva. Jednostavna činjenica da u spisima Elene Vajt nema ni jedne rečenice protiv koncepta Trojstva ili verovanja u trojednog Boga, dovoljno govori za sebe.

Mi samo možemo da zaključimo, na osnovu činjenica, da je adventističko verovanje u Trojstvo utemeljeno na biblijskoj nauci i da koreni tog verovanja leže čvrsto usađeni u doba adventnog pokreta u vreme Elene Vajt. Ne postoji nikakav razlog za bojazan po ovom pitanju, osim ako zaboravimo kako nas je Bog vodio u prošlosti:

“U pregledu naše prošle istorije, prolazeći svaki korak našeg napretka do sadašnjeg stanja, mogu reći, Slava Bogu! Kada vidim šta je sve Gospod uradio, ja sam ispunjena sa čuđenjem i sa poverenjem u Hrista kao vođu. Mi se nemamo čega bojati u budućnosti, osim ako bi zaboravili način na koji nas je Gospod vodio i Njegovo poučavanje u našoj prošloj istoriji.”(LS 196.2).